

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียนกับความสามารถ
ในการอ่านที่ส่งผลต่อความเข้าใจและเวลาที่ใช้ในการอ่าน

ปริญญาโท

ของ

บงกชรัตน์ วรรณวงศ์สอน

7 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

มีนาคม 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

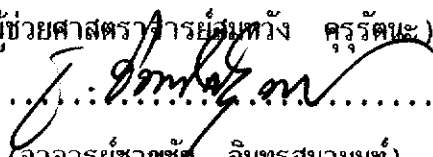
185333

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหวัง คุรุรัตน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ชาญชัย อินทรสุวานนท์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหวัง คุรุรัตน์)

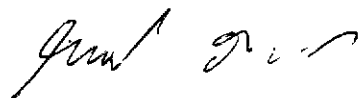

.....กรรมการ

(อาจารย์ชาญชัย อินทรสุวานนท์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ คงคาเพชร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๕ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความปรึกษาและคำแนะนำจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหวัง ศุภรัตน์ อาจารย์ชาอุทัย อินทรสุวานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุษยฤทธิ์ คงคาเพชร จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะอาจารย์ของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา ที่อนุญาตและให้ความช่วยเหลือในการใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ พ่อ และแม่ ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาเสมอมา และเป็นกำลังใจอันสำคัญในการทำงานปริญญานิพนธ์จนสำเร็จ

บงกชรัตน์ วรรณวงศ์สอน

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแบบเรียน	7
	ความหมายของหนังสือแบบเรียน	7
	ประเภทของหนังสือแบบเรียน	8
	การจัดวางหน้าหนังสือแบบเรียน	9
	งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดวางหน้าหรือการจัดคอลัมน์	10
	งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในประเทศไทย	10
	งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในต่างประเทศ	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน	12
	ความเข้าใจในการอ่าน	12
	องค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่าน	14
	ความสามารถในการอ่าน	16
	ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน	17

บทที่	หน้า
3	19
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	19
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	19
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	20
การดำเนินการทดลอง	22
แบบแผนการวิจัย	23
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	23
4	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	24
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	24
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	24
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
5	30
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	30
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	30
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	30
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	33
อภิปรายผล	34
ข้อเสนอแนะ	36

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก	42
ภาคผนวก ก	43
ภาคผนวก ข	67
ประวัติย่อของผู้วิจัย	72

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงแผนผังการจัดการทดลอง	20
2	แบบแผนการวิจัย	23
3	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน	25
4	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่าน	26
5	ค่าสถิติพื้นฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่าน	27
6	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่าน	29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาตั้งแต่ยุคต้นจนถึงปัจจุบัน เกิดขึ้นด้วยกลไกหลัก 3 ประการ คือ ครู ผู้เรียน และหนังสือแบบเรียน (Textbook) หนังสือแบบเรียนจึงเป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการเสริมการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพ (ททัย คัมพอง. 2528 : 8) เนื่องจากหนังสือแบบเรียนมีลักษณะพิเศษหลายประการ เช่น เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีราคาถูก เป็นสื่อที่ให้การเรียนรู้โดยไม่มีขึ้นอยู่กับสถานที่และเวลา คือผู้เรียนสามารถพกพาหนังสือแบบเรียนไปได้สะดวก สามารถหยิบอ่านได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ทั้งสามารถอ่านบททวนก็ครั้งก็ได้ (Barker and Escarpit. 1973 : 132) นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งวิชาความรู้ที่เพิ่มประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวาง ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองในทุกแขนงวิชา (Boutwell. 1962 : 49) และยังเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถเก็บรักษาไว้ใช้ได้ยาวนานด้วย (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523 : 253) ดังนั้นหนังสือแบบเรียนจึงเป็นสื่อถ่ายโยงการเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นสื่อที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นอย่างแพร่หลาย

จากความสำคัญของหนังสือแบบเรียนดังกล่าว การอ่านหนังสือจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกสาขาวิชา และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ดีที่สุด (ประสาธ อิศรปริศา. 2530 : 16/1 - 16/2) จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 80 - 90 ต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญ (Tinker. 1968 : 11) ดังนั้นผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษาสูงเช่นกัน แต่เนื่องจากการอ่านเป็นกลไกที่ซับซ้อน การที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการอ่านมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ

1. คุณลักษณะของผู้อ่าน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม การตั้งใจ ความสามารถในการอ่านและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้อ่าน (จวีลักษณ์ บุณยะกาญจน. 2525 : 39)

2. คุณลักษณะของหนังสือเรียน ได้แก่ ตัวอักษร การเว้นช่องว่างระหว่างตัวอักษร ความยาว บรรทัด การเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด จำนวนบรรทัดในแต่ละหน้า และการจัดแบ่งหน้าเป็นคอลัมน์ เป็นต้น (พทัย ต้นหยง. 2528 : 14)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือแบบเรียนจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื่องจากลักษณะของหนังสือแบบเรียนที่เหมาะสมกับการอ่านจะทำให้ผู้เรียนรับรู้เรื่องราว และส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (จาเนียร ช่วงโชติ. 2528 : 17)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ลักษณะของหนังสือแบบเรียนที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านของผู้อ่านประการหนึ่งคือ การวางหน้าหนังสือ หรือการจัดคอลัมน์ โดยทั่วไปนิยมจัดทำเป็น 2 แบบคือ แบบคอลัมน์เดี่ยว และแบบคอลัมน์คู่ (พทัย ต้นหยง. 2528 : 102) ซึ่งในการจัดพิมพ์หนังสือแบบเรียนโดยทั่วไปนิยมจัดพิมพ์แบบคอลัมน์เดี่ยว เนื่องจากใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำ แต่จากการศึกษาพบว่าการจัดวางหน้าแบบคอลัมน์เดี่ยวแม้จะมีข้อดีที่ใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำ แต่ก็มีข้อเสียคือทำให้ตัวอักษร เบียดกันแน่นไม่น่าอ่าน ส่วนการจัดวางหน้าแบบคอลัมน์คู่แม้ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง แต่ก็มีข้อดีตรงที่ทำให้โปร่งตา น่าอ่าน (พทัย ต้นหยง. 2528 : 103) นอกจากนี้ นักวิชาการ (สนั่น บัทมะทิน. 2513 : 78 ; Tinker. 1969 : 79 - 80) ยังพบว่า การจัดวางหน้ามีผลต่อการเคลื่อนสายตาในการอ่านคือ การเรียงตัวอักษรยาวตลอดหน้า ในลักษณะของคอลัมน์เดี่ยว จะทำให้ผู้อ่านเสียเวลา และเมื่อในการเคลื่อนสายตาทำให้ผล การอ่านไม่ดีเท่ากับการจัดเรียงตัวอักษรให้มีความยาวสั้นลงในลักษณะของคอลัมน์คู่ และเนื่องจาก ปัจจุบันการผลิตหนังสือแบบเรียนได้พัฒนาขึ้นจากการเรียงพิมพ์ด้วยมือ มาเป็นการเรียงพิมพ์ด้วยแสงโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำให้การจัดวางหน้าหนังสือทำได้สะดวกขึ้น และใช้ต้นทุนการผลิตต่ำลง (ประชิต ทิณบุตร. 2530 : 90) ทำให้แนวโน้มการผลิตหนังสือแบบเรียนในลักษณะการจัดวางหน้าแบบคอลัมน์คู่มีโอกาเป็นไปได้มากขึ้น

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ เท่าที่ศึกษาพบว่ามีอยู่น้อยมาก และการศึกษาวิจัยยังไม่ครอบคลุม กว้างขวางเพียงพอ ดังตัวอย่างงานวิจัยของผ่องใส ศรีสำราญ (2521 : 52) ซึ่งศึกษาพบว่า การจัดวางหน้าหนังสือเป็นคอลัมน์คู่จะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านได้ดีกว่าการจัดวางหน้าเป็นคอลัมน์เดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญ แต่การวิจัยดังกล่าวไม่ได้พิจารณาถึงตัวแปร

ที่มีความสำคัญในการอ่าน นั่นคือ ความสามารถในการอ่านที่แตกต่างกันของผู้เรียนว่าจะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังไม่ได้พิจารณาถึงระยะเวลาที่ใช้ในการอ่านว่าลักษณะคอลัมน์รูปแบบใดจะใช้เวลาในการอ่านมากน้อยกว่ากันอย่างไร และเนื่องจากการอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา แต่ยังคงขาดการวิจัยสนับสนุนเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน เมื่ออ่านเนื้อความที่จัดเป็นคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยว จะมีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน และใช้เวลาในการอ่านแตกต่างกันอย่างไร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากการศึกษาพัฒนาการในการอ่านของผู้อ่าน (สุขุม เฉลยทรัพย์. 2531 : 122) พบว่า ผู้อ่านระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในการพัฒนาการอ่านระดับ 5 ซึ่งเป็นระยะ กลางหรือระยะขั้นต่ำของวุฒิภาวะ (The Intermediate or Low Maturity Stage) ซึ่งมีอุปนิสัยในการอ่านที่เริ่มสามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจน รู้จักเก็บแนวความคิด จุดสำคัญและเน้นรายละเอียดได้ ซึ่งเหมาะสมกับการทดสอบความสามารถและความเข้าใจในการอ่านของการวิจัยครั้งนี้

ผลของการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของหนังสือแบบเรียน ซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญและใช้กันมากที่สุดสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาคือไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียน แบบคอลัมน์เดี่ยว และแบบคอลัมน์คู่มีผลต่อความเข้าใจ และเวลาในการอ่านของผู้เรียนแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าความสามารถในการอ่านของผู้เรียนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจและเวลาในการอ่านหรือไม่
3. เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถในการอ่านและรูปแบบการจัดคอลัมน์เท่าที่ความเข้าใจและเวลาในการอ่านของผู้เรียนแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางแสดงให้เห็นว่า การจัดรูปแบบคอลัมน์ลักษณะใด จะส่งผลทำให้ความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนสูงขึ้น และผู้เรียนใช้เวลาในการอ่านน้อยลง ทั้งในกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง และกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกใช้รูปแบบคอลัมน์ในการผลิตหนังสือแบบเรียน และสื่อสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ในการตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปร ความสามารถในการอ่าน และรูปแบบการจัดคอลัมน์ที่มีต่อความเข้าใจและเวลาในการอ่านของผู้เรียน ซึ่งถ้าผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยและทฤษฎีที่มีมาก่อน จะเป็นการช่วยยืนยัน ความถูกต้องของทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา และจิตวิทยาการอ่านด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนพรานจิตรราษฎร์อารุง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่ม 4 ขั้นตอน คือ
  - 2.1 สุ่มอย่างง่าย โรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพียงพอต่อการทดลองมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนพรานจิตรราษฎร์อารุง
  - 2.2 ท้าการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในข้อ 2.1 แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับ ใช้ค่ามัธยฐานแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ จากนั้นสุ่มอย่างง่ายนักเรียนในแต่ละกลุ่มมาจากจำนวนกลุ่มละ 60 คน
  - 2.3 นำแต่ละกลุ่มในข้อ 2.2 มาสุ่มอย่างง่ายแยกนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน

2.4 สุ่มตัวแปรจัดกระทำ ว่าแต่ละกลุ่มจะอ่านบทความแบบคอลัมน์เดี่ยวหรือคอลัมน์คู่

1. ตัวแปรต้น
  - 1.1 รูปแบบคอลัมน์ 2 รูปแบบ
    - 1.1.1 รูปแบบคอลัมน์เดี่ยว
    - 1.1.2 รูปแบบคอลัมน์คู่
  - 1.2 ระดับความสามารถในการอ่าน 2 ระดับ
    - 1.2.1 ระดับสูง
    - 1.2.2 ระดับต่ำ
2. ตัวแปรตาม
  - 2.1 ผลความเข้าใจในการอ่าน
  - 2.2 เวลาที่ใช้ในการอ่าน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบคอลัมน์ หมายถึง รูปแบบหน้าพิมพ์บนกระดาษพิมพ์ขนาด 7.5 x 10.25 นิ้ว ซึ่งในที่นี้แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ
  - 1.1 รูปแบบคอลัมน์เดี่ยว หมายถึง การเรียงพิมพ์บรรทัดยาวตลอดจากซ้ายไปขวาจนจบบรรทัดในหนึ่งหน้ากระดาษ ด้วยความยาวบรรทัดขนาด 36 พิก้า และใช้ตัวพิมพ์ขนาด 16 ปอยท์อย่างเดี่ยวตลอด
  - 1.2 รูปแบบคอลัมน์คู่ หมายถึง การเรียงพิมพ์บรรทัดเป็น 2 ช่วงใน 1 หน้า ด้วยความยาวบรรทัดขนาด 18 พิก้า และใช้ตัวพิมพ์ขนาด 16 ปอยท์ อย่างเดี่ยวตลอด
2. ความสามารถในการอ่าน หมายถึง การที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างสามารถอ่านหรือสรุปข้อความ ตีความจับใจความสำคัญ และวิเคราะห์ข้อความจากเรื่องที่อ่านได้ โดยวัดออกเป็นค่าคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน ของสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการอ่านคำ หรือข้อความ ด้านการแปลความ ตีความ และขยายความ คำ หรือข้อความ เรื่องที่อ่าน ซึ่งวัดออกมาเป็นค่า คะแนน จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. เวลาในการอ่าน หมายถึง จำนวนเวลาที่ผู้อ่านใช้ในการอ่านบทความทางวิชาการ ซึ่งใช้ในการทดลอง ในที่นี้ให้ผู้อ่านทำการบันทึกเวลาเมื่อเริ่มอ่านและเมื่ออ่านบทความจบ

5. ปอยท์ หมายถึง หน่วยวัดขนาดตัวพิมพ์ 1 ปอยท์ยาวเท่ากับ 0.013837 นิ้ว

6. ไพก้า หมายถึง หน่วยวัดความยาวของบรรทัด ตัวพิมพ์ 6 ไพก้ายาวเท่ากับ 1 นิ้ว

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวจะมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน

2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำ จะมีค่าคะแนน ความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน กับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน

4. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยว จะใช้เวลาในการอ่านแตกต่างกัน

5. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำ จะใช้เวลาในการอ่านแตกต่างกัน

6. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน กับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้เวลาในการอ่านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแบบเรียน
  - 1.1 ความหมายของหนังสือแบบเรียน
  - 1.2 ประเภทของหนังสือแบบเรียน
  - 1.3 การจัดวางหน้าหนังสือแบบเรียน
2. งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดวางหรือการจัดคอลัมน์
  - 2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในประเทศ
  - 2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในต่างประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
  - 3.1 ความเข้าใจในการอ่าน
  - 3.2 องค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่าน
  - 3.3 ความสามารถในการอ่าน
  - 3.4 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือแบบเรียน

ความหมายของหนังสือแบบเรียน (Textbook)

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหนังสือแบบเรียนไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 47) ได้ให้ความหมายของหนังสือแบบเรียนไว้ว่า "หนังสือที่ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Textbook มีความหมายว่าเป็นหนังสือที่ครูอาจารย์ใช้สอนในระดับหนึ่งของระบบการศึกษา หนังสือชนิดนี้ถือว่าเป็นหลักในการสอนวิชานั้น ๆ"

บันลือ พุกกะวัน (2524 : 33) กล่าวว่า "หนังสือแบบเรียนหมายถึง หนังสือที่กระทรวงประกาศบังคับใช้ รวมทั้งหนังสือแบบสอนอ่านประจำวิชาต่าง ๆ ด้วย"

พัตน์ น้อยแสงศรี (2527 : 51) ให้นิยาม Textbook ว่าหมายถึง "หนังสือที่เรียบเรียงหรือเขียนขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรในระบวงวิชาที่เปิดสอน"

ครอนบาช (Cronbach. 1955 : 3) กล่าวว่า "หนังสือแบบเรียนเป็นประเภทหนึ่งของคู่มือในการเรียนการสอนในบรรดาคู่มือการเรียนการสอนอีกหลายประเภท"

โนลาน (Nolen. 1959 : 3 - 4) กล่าวว่า "หนังสือแบบเรียนเป็นชื่อเรียกหนังสือที่ใช้ในวิชาเรียน ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับรายการวิชานั้น ๆ หนังสือประเภทนี้เรียกว่า School book หนังสือแบบเรียนถือว่าเป็นอุปกรณ์พื้นฐานทั้งในส่วนของเด็ก และการสอนของครู หนังสือแบบเรียนจะตั้งจุดประสงค์ในการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่แนวทางการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมาย"

กู๊ด (Good. 1959 : 567 - 568) ให้นิยามหนังสือแบบเรียนไว้ใน Dictionary of Education ว่าหมายถึง

1. คู่มือที่ใช้ในการเรียนการสอน
2. หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรายวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายใช้ประกอบการเรียนการสอนแต่ละระดับการศึกษา และใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าในรายวิชานั้น ๆ

จากความหมายต่าง ๆ เบื้องต้นอาจสรุปได้ว่า หนังสือแบบเรียน หมายถึง หนังสือที่ใช้เป็นคู่มือ หรือสื่อ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ประเภทของหนังสือแบบเรียน

ททัย คันทยง (2528 : 31) ได้แบ่งหนังสือแบบเรียนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ตำราเรียน (Higher Textbook) ได้แก่ หนังสือที่รวบรวมความรู้สำหรับอ่านและศึกษาหาความรู้ทั่ว ๆ ไป รวมทั้งหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนในระดับสูง
2. หนังสือแบบเรียนมาตรฐาน (Basic Textbook) ได้แก่ หนังสือแบบเรียนที่มีเนื้อหาตรงกับหลักสูตรทุกประการ นั่นคือหนังสือแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศบังคับใช้นั้นเอง

3. หนังสือเรียนเลือก (Selected Textbook) ได้แก่ หนังสือแบบเรียนที่มีเนื้อหาตรงกับหลักสูตรแต่ไม่ตรงทั้งหมด โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกนำมาเป็นหนังสือแบบเรียนได้

4. หนังสืออ่านประกอบ (Supplementary Textbook) ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร หรือมีลักษณะเสริมหลักสูตรให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. หนังสือกึ่งแบบเรียน (Semi Textbook) ได้แก่ หนังสือที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ประกอบหนังสือแบบเรียน เช่น แบบฝึกหัด (Workbook) คู่มือการเรียน หนังสือแนะนำการเรียนหรือหนังสือแบบทดสอบ เป็นต้น

สมิธ และคนอื่น ๆ (ทัย ตันหยง. 2528 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Smith and others. n.d.) จำแนกหนังสือแบบเรียนออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. หนังสือแบบเรียนพื้นฐาน (Basic Textbook) ซึ่งเป็นแกนของแต่ละวิชาในแต่ละระดับการศึกษา

2. หนังสือแบบเรียนเสริมพื้นฐาน (Co-basal Textbook) ซึ่งส่วนใหญ่จะผลิตขึ้นเพื่อสนองความแตกต่างของสภาพการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น

3. หนังสืออ่านประกอบ (Supplementary Textbook) เป็นหนังสือที่ผลิตขึ้นเพื่อขยายและเสริมสร้างประสบการณ์ ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนกระทั้งให้ความบันเทิงแก่ผู้เรียน

4. หนังสือแบบฝึกหัด (Workbooks) เป็นหนังสือที่ผลิตขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการฝึกทักษะในการเรียนรู้โดยเฉพาะ

5. คู่มือการสอนของครู (Teacher's Editions and Guides) เป็นหนังสือที่ผลิตขึ้นสำหรับครูผู้สอนที่จะใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

การจัดวางหน้าหนังสือแบบเรียน

กาธร สกิริกุล (2515 : 156) ให้นิยามของการจัดวางหน้าหนังสือหรือ layout ว่าหมายถึง การวางหน้าหนังสือ คือการเอาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งตัวหนังสือ ภาพและสีมาวางลงไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ บนหน้าหนังสือ โดยคำนึงถึงหลักดุลยภาพ (Balance) หลักความกลมกลืน (Harmony) หลักเอกภาพ (Unity) และหลักการสร้างจุดเด่นดึงดูดความสนใจ (Gaze Motion)

พทย์ ตันหยง (2528 : 102 - 103) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดวางหน้าหนังสือแบบเรียนว่าแบ่งเป็น 2 ลักษณะสำคัญคือ การจัดพิมพ์เป็นคอลัมน์เดี่ยวและคอลัมน์คู่ โดยการวางตัวอักษรเป็น 2 แบบคือ

1. แบบแนวตั้งหรือคอลัมน์ (Vertical or Column) คือการวางตัวอักษรเป็นแนวตั้ง 2 แถว เรียกว่า "คอลัมน์คู่"
2. แบบแนวนอน (Horizontal) คือการจัดวางตัวอักษรตามแนวบรรทัดหรือแนวนอน เรียกว่า "คอลัมน์เดี่ยว"

การจัดวางหน้าหนังสือเป็นคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวต่างก็มีข้อดีข้อเสีย คือ การจัดวางหน้าแบบคอลัมน์คู่ทำให้โปร่งตา น่าอ่าน แต่ต้องใช้ต้นทุนสูง ส่วนการจัดวางหน้าแบบคอลัมน์เดี่ยว ใช้ต้นทุนต่ำ แต่ตัวอักษรจะเบียดกันแน่น ไม่น่าอ่าน นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่าวางหน้าเป็นคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านของผู้อ่านด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดวางหน้าหรือการจัดคอลัมน์

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในประเทศไทย

พ่องใส ศรีสำราญ (2521 : 50 - 52) ได้ศึกษาการจัดรูปแบบของบทความเกี่ยวกับการวางหน้าและตัวอักษรที่มีผลต่อการอ่าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 160 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่มทดลอง โดยให้อ่านบทความที่มีเนื้อหา 2 ลักษณะคือ บทความวิชาการ และบทความเฟลิดเฟลิด ซึ่งจัดพิมพ์ออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. บทความคอลัมน์คู่ที่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม เจาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ
2. บทความคอลัมน์คู่ที่ไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม เจาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ
3. บทความคอลัมน์เดี่ยวที่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม เจาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ
4. บทความคอลัมน์เดี่ยวที่ไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม เจาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า

1. การแบ่งบทความเป็นคอลัมน์เดี่ยวและคอลัมน์คู่ส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในบทความวิชาการและบทความเฟลิดเฟลิด

2. การเน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มกับการไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในบทความวิชาการและบทความเฟลิตเฟลิน

3. ตัวอักษรกับการจัดวางหน้า เป็นคอลัมน์ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในบทความวิชาการและบทความเฟลิตเฟลิน

4. ในด้านวิชาการ บทความคอลัมน์คู่ที่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านสูงกว่าคอลัมน์เดี่ยวที่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม และสูงกว่าคอลัมน์เดี่ยวที่ไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการแบ่งคอลัมน์คู่ไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้ม ส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่านได้สูงกว่าการแบ่งคอลัมน์เดี่ยวที่ไม่เน้นตัวอักษร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ในด้านความเฟลิตเฟลิน การแบ่งคอลัมน์คู่และการเน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มเฉพาะในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องที่อ่านสูงกว่าคอลัมน์เดี่ยวที่ไม่เน้นตัวอักษรเป็นตัวเข้มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดคอลัมน์ในต่างประเทศ

แพตเตอร์สัน และทิงเคอร์ (Paterson and Tinker. 1940 : xix - 209) ได้ศึกษาโดยสำรวจรูปแบบหน้าพิมพ์และความชอบของผู้อ่าน โดยศึกษาวารสารและตำราต่าง ๆ ที่พิมพ์ในระหว่างปี ค.ศ. 1930 - 1940 ผลปรากฏว่า รูปแบบหน้าพิมพ์ที่มากกว่า 2 คอลัมน์ นิยมใช้กับวารสารต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และนิตยสารที่มีขนาดใหญ่ ๆ มีเพียง 7% ของนิตยสารที่ไม่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่พิมพ์แบบคอลัมน์เดี่ยว นอกจากนี้ยังพบแน่ชัดว่า ก่อนปี ค.ศ. 1930 วารสารวิทยาศาสตร์ของอเมริกามากกว่า 1 ใน 4 ใช้รูปแบบหน้าพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์ อีก 5 ปีต่อมา ความนิยมเพิ่มขึ้นกว่า 5% และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 เป็นต้นมา ความนิยมรูปแบบหน้าพิมพ์ 2 คอลัมน์ได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งหนังสือ ตำราเรียนต่าง ๆ ได้นิยมพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์เพิ่มมากขึ้นด้วย

เหตุผลการใช้รูปแบบหน้าพิมพ์ 2 คอลัมน์คือ

1. พิมพ์ได้จำนวนคำมากกว่าในพื้นที่เท่ากัน
2. มีหัวเรื่องย่อย ๆ ได้มากกว่า
3. ประหยัดในกรณีที่ใช้พื้นที่ว่างพิมพ์ภาพ ตาราง สูตรต่าง ๆ โดยไม่ทำให้ความอ่านง่ายยากลดลง
4. ตารางยาว ๆ ภาพใหญ่ ๆ อาจพิมพ์วางในคอลัมน์ทั้งสองได้ ในขณะที่รูปแบบพิมพ์คอลัมน์เดี่ยว ไม่สามารถทำได้ เพราะจะทลายความเป็นเอกภาพไป
5. ในกรณีที่มีตัวอย่างมาก ๆ รูปแบบหน้าพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์ ทำให้ลายบรรทัดไม่เว้า ๆ แหว่ง ๆ มากเกินไป

แพตเตอร์สัน และทิงเคอร์ ได้ศึกษาความชอบของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบหน้าพิมพ์แบบคอลัมน์เดี่ยวและ 2 คอลัมน์ กับนักศึกษา จำนวน 241 คน โดยใช้เนื้อหาจาก Psychological Abstracts ซึ่งนำมาจัดพิมพ์ใหม่เป็นแบบคอลัมน์เดี่ยวและ 2 คอลัมน์ จากนั้นนำมาวางเคียงคู่กันให้ผู้อ่านแต่ละคนตัดสินใจว่าการจัดพิมพ์รูปแบบใดที่ต้องการอ่านมากที่สุด ผลการทดลองพบว่า 60.5% ของกลุ่มตัวอย่างชอบการจัดพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์ นอกจากนี้ยังได้ศึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านการพิมพ์ 38 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ ปรากฏว่า 60.5% ของกลุ่มตัวอย่างชอบการจัดพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์ และอีก 39.5% ชอบแบบคอลัมน์เดี่ยว จากการศึกษาดังกล่าวแสดงว่า การพิมพ์วารสาร เอกสาร ตารางต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะใช้การพิมพ์แบบ 2 คอลัมน์เพิ่มมากขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน

ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 134) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจว่าเป็นความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ ความจำให้ได้ไปไกลจากเดิมอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ดังนี้

1. รู้ความหมาย และรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น

3. สามารถอธิบายสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยความหมายของตนเอง
4. เมื่อพบสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทางองเดียวกับที่เคยเรียนรู้มาแล้วก็สามารถอธิบายได้ ความเข้าใจสามารถแสดงออกได้ดังนี้

1. การแปลความ (Translation) คือสามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยแปลตามลักษณะ และนัยของเรื่องราวซึ่งเป็นความหมายถูกต้องและใช้ได้สำหรับเรื่องราว นั้น ๆ โดยเฉพาะ

2. การตีความ (Interpretation) คือสามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นส่วน ย่อย ๆ ของเรื่องนั้น จนสามารถนำมากล่าวแบบนัยหนึ่งได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือความสามารถขยายความหมายและ นัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้

สมบูรณ์ ชิตพงษ์ (2523 : 27) กล่าวว่า ความเข้าใจเป็นความสามารถด้านสมอง ในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในด้านการแปลความ ตีความ และขยายความในเรื่องราวต่าง ๆ และเหตุต่าง ๆ ในชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : คำนำ) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน ว่าหมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของคำ และความหมายของประโยค จับใจ ความสำคัญของเนื้อเรื่องได้ รู้จักรวบรวมหน่วยความคิด และเข้าใจความคิดของเรื่อง ซึ่งความ เข้าใจนี้จะต้องต่อเนื่องกัน

รัตนา ศุภจตุรัส (2534 : 17) สรุปว่า ความเข้าใจในการอ่านคือความสามารถ ในการเข้าใจคำ วลี ประโยค อนุเจต ตลอดจนเรื่องราวทั้งหมดที่อ่านว่ามีความสัมพันธ์กัน อย่างไร สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ เรียงลำดับและสรุปความได้

เชฟเพอร์ด (Shepherd. 1973 : 79) สรุปว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็น ความสามารถของผู้อ่านที่ใช้ความคิด คิดตามข้อเขียนของผู้เขียน ผู้อ่านต้องเข้าใจภาษาของ ผู้เขียน และตีความหมายให้ตรงกับความตั้งใจของผู้เขียน

คาร์ และคนอื่น ๆ (Carr and others. 1983 : 87) กล่าวว่า ความเข้าใจ ในการอ่านคือความเข้าใจในประโยคคืออนุเจต (Paragraph) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจ ในรูปแบบการจัด หรือเรียบเรียงเรื่อง

จากความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ อาจสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจคำ วลี ประโยค อนุเจต ตลอดจนเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดที่อ่าน โดยสามารถจับใจความสำคัญ บอกรายละเอียด เรียงลำดับ และสรุปความได้

องค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่าน

นักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

ประยงค์ อุภิมภ์ (2526 : 14) ได้กล่าวว่างค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านประกอบด้วย

1. ความหมายของคำ ผู้อ่านที่รู้ และเข้าใจคำศัพท์อย่างชัดเจน และกว้างขวาง จะทำให้เกิดความคิดที่จะนำไปใช้ในการอ่าน เกิดความเข้าใจในประโยค ข้อความ ตลอดจนเนื้อเรื่องทั้งหมด
2. หน่วยความคิด ก่อนที่ผู้อ่านจะเข้าใจประโยค ผู้อ่านจะต้องแบ่งหน่วยความคิด คือแบ่งคำเป็นหมู่คำที่ให้ความหมาย ถ้าผู้อ่านมีความสามารถทางด้านนี้แล้วก็จะสามารถอ่านข้อความได้ด้วยความเข้าใจ
3. การเข้าใจประโยค เมื่อผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำ รู้จักการอ่านเป็นหน่วย ความคิดต้องสามารถนำแต่ละส่วนมาสัมพันธ์กันจนได้ความ และเกิดความเข้าใจ
4. การเข้าใจตอน หมายถึง ความสามารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์กัน ผู้อ่านจึงเกิดความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น
5. การเข้าใจเรื่องราวที่ยาวขึ้น เพื่อให้เข้าใจในเรื่องราวทั้งหมด ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญ ๆ ที่อยู่ในตอนก่อน ๆ และข้อความในตอนต่อมาด้วย

สมุทร เข้มเขาวณิช (2526 : 94) สรุปว่าความเข้าใจในการอ่านมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. สามารถจดจำเรื่องราวส่วนใหญ่ที่ผ่านมาแล้วได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องการใช้ ประโยชน์หรืออ้างอิงก็ทำได้โดยไม่ยาก

2. สามารถจับใจความสำคัญ ๆ ได้ สามารถแยกแยะหรือระบุประเด็นหลักออกจากประเด็นย่อยที่ไม่จำเป็นหรือเกี่ยวข้องมากนักได้ สามารถประเมินได้ว่าอะไรบ้างที่ควรจะสนใจเป็นพิเศษ หรือไม่ก็ตัดทิ้งไปได้เลย

3. สามารถตีความเกี่ยวกับเรื่องราว หรือข้อคิดเห็นที่ผ่านมาแล้วได้ว่ามีนัยสำคัญหรือลึกซึ้งมากน้อยขนาดไหน เพียงใด

4. สามารถสรุปลงความเห็นจากสิ่งที่ได้อ่านได้ถูกต้อง มีเหตุผล น่าเชื่อถือ

5. สามารถใช้วิจารณ์คุณภาพของบทพิจารณา ใคร่ครวญข้อสรุป หรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของผู้เขียนได้ถูกต้อง เป็นระบบ ไม่สับสน

6. สามารถถ่ายโอน หรือประสานความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

แฮร์ริส และสมิธ (Harris and Smith. 1976 : 225) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ดังนี้

1. ประสบการณ์พื้นฐานของผู้อ่าน
2. ความสามารถทางด้านภาษา
3. ความสามารถในการคิด
4. เจตคติที่มีต่อสิ่งที่อ่าน
5. จุดประสงค์ในการอ่าน

เวนไรท์ (Wainwright. 1972 : 36) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านว่า ผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านจะต้องมีองค์ประกอบต่อไปนี้

1. มีความสามารถที่จะเก็บใจความสำคัญ และระลึกได้เมื่อต้องการ
2. มีความสามารถที่จะเลือกอ่านเฉพาะประเด็นที่สำคัญ
3. มีความสามารถที่จะแปลความหมายใจความสำคัญ และแนวความคิด
4. มีความสามารถที่จะสรุปเรื่องราวต่าง ๆ เพราะมีบางอย่างมีผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้

อย่างชัดเจน

5. มีความสามารถที่จะสรุปและประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้
6. มีความสามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้จากประสบการณ์เดิม

ความสามารถในการอ่าน

ความสามารถในการอ่านเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านนั้นจะต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ เช่น มีความเข้าใจในภาษา สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดปลีกย่อยได้ สามารถสรุปความคิดได้ และเข้าใจทัศนคติของผู้เขียนได้ถูกต้อง

บอนด์ และทิงเคอร์ (Bond and Tinker. 1976 : 235) กล่าวว่า ความสามารถทางการอ่านขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ (Word Meaning) การเข้าใจความหมายของคำเป็นทักษะพื้นฐานของการอ่าน ถ้าหากผู้เรียนรู้ความหมายของคำไม่เพียงพอ ผู้เรียนจะไม่สามารถเข้าใจประโยค (Sentence) อนุเจต (Paragraph) และทำให้ไม่สามารถอ่านได้

2. การเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ (Thought Units) ผู้เรียนจะเข้าใจความหมายของประโยคได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนรู้จักอ่านเป็นกลุ่มคำ

3. การเข้าใจประโยค (Sentence Comprehension) นอกจากผู้เรียนจะต้องเข้าใจความหมายเป็นรายคำและกลุ่มคำแล้ว ผู้เรียนจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำและกลุ่มคำในประโยคด้วย

4. การเข้าใจอนุเจต (Paragraph Comprehension) ผู้เรียนจะเข้าใจอนุเจตได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในอนุเจต ถ้าผู้เรียนขาดความสามารถทางด้านนี้แล้ว ผู้เรียนก็ไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้

5. การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจต (Comprehension of Larger Unit) ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องที่ยาวขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความคิดของเรื่องที่อ่านได้และจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจตด้วย

แฮร์ริส (Harris. 1960 : 59) กล่าวถึงความสามารถที่จำเป็นในการอ่านว่า ประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

1. ความสามารถทางภาษาและตัวหนังสือ ได้แก่ ความสามารถในการที่จะเข้าใจความหมายของคำใหม่ ๆ จากบริบท ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างของประโยค และความสามารถที่จะเข้าใจเครื่องหมายวรรคตอน เป็นต้น

2. ความสามารถทางการคิด ได้แก่ ความสามารถที่จะระบุจุดประสงค์ของผู้แต่ง ความสามารถที่จะเข้าใจความคิดสาระสำคัญ และความคิดย่อยสนับสนุนความคิดสำคัญและความสามารถที่จะสรุปแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

3. ความสามารถในการตีความหมายจากถ้อยคำที่ผู้เขียนแสดงออก และสามารถระบุช่วงที่ตนเองการเขียนของผู้เขียน

นอกจากนี้ความสามารถในการอ่านอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลแล้ว การที่ผู้อ่านจะประสบผลสำเร็จในการอ่านมากน้อยเพียงใดยังขึ้นอยู่กับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่านด้วย

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน

การที่ผู้อ่านจะประสบผลสำเร็จในการอ่านมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลายประการ ซึ่งเรียกว่า "ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน" ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่านสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ (จวีลักษณ์ บุญยกาญจน. 2525 : 39 - 48)

1. ตัวแปรด้านคุณลักษณะของผู้อ่าน
2. ตัวแปรด้านคุณลักษณะของวัสดุที่อ่าน

1. ตัวแปรด้านคุณลักษณะของผู้อ่าน

1.1 วุฒิภาวะ หมายถึง กระบวนการเจริญเติบโตตามลำดับขั้น เช่น วุฒิภาวะทางอารมณ์ วุฒิภาวะทางสังคม วุฒิภาวะทางร่างกาย เป็นต้น

1.2 อายุ

1.3 เพศ

1.4 ประสบการณ์เดิม

1.5 สมรรถวิสัย หมายถึง ปีศาจศักดิ์สูงสุดของความสามารถของแต่ละคน

1.6 ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ความบกพร่องทางสายตา

1.7 การจูงใจ

1.8 ลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น ระดับ

ความมุ่งหมาย

2. ตัวแปรด้านคุณลักษณะของวัสดุที่อ่าน ได้แก่
  - 2.1 ความสั้นหรือความยาวของวัสดุที่อ่าน
  - 2.2 ความยากง่ายของวัสดุที่อ่าน ซึ่งขึ้นอยู่กับ
    - 2.2.1 ลักษณะรูปแบบของตัวหนังสือ
    - 2.2.2 การใช้ภาษาที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน
    - 2.2.3 การเอาตัวหนังสือมาจัดวางเป็นบรรทัด หรือเป็นหน้า
  - 2.3 ความหนักเบา หรือความชัดเจนของเส้นตัวหนังสือ
  - 2.4 ความชัดเจนเหมาะสมของแสงและสี

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่านทั้ง 2 ประการนี้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านประสบความสำเร็จในการอ่านคือ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้สนใจศึกษาตัวแปรด้านคุณลักษณะของวัสดุที่อ่าน คือศึกษาเกี่ยวกับการจัดวางหน้าหรือการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียน ว่าการจัดวางหน้าหรือการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียนลักษณะใด จะส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านอย่างไร โดยพิจารณาตัวแปรความสามารถในการอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่านของผู้เรียนประกอบด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง อําเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 120 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่ม 4 ขั้นตอนคือ

1. สุ่มอย่างง่าย โรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพียงพอต่อการทดลองมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง
2. ทำการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในข้อ 2.1 แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับ ใช้ค่ามัธยฐานแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ จากนั้นสุ่มอย่างง่ายนักเรียนในแต่ละกลุ่มมาจำนวนกลุ่มละ 60 คน
3. นำแต่ละกลุ่มในข้อ 2.2 มาสุ่มอย่างง่ายแยกนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน
4. สุ่มตัวแปรจัดกระทำ ว่าแต่ละกลุ่มจะอ่านบทความแยกคอลัมน์เดี่ยวหรือคอลัมน์คู่ ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแผนผังการจัดการทดลอง

ความสามารถในการอ่าน	รูปแบบคอลัมน์		
	เดี่ยว	คู่	รวม
สูง	30	30	60
ต่ำ	30	30	60
รวม	60	60	120

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ได้แก่

1. แบบฝึกอ่าน ซึ่งเป็นเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดพิมพ์คอลัมน์เป็น 2 รูปแบบคือ คอลัมน์เดี่ยว และคอลัมน์คู่ เรื่อง "วัดกับชีวิตไทย"
2. แบบวัดความสามารถในการอ่าน
3. แบบวัดความเข้าใจในการอ่าน
4. นาฬิกาจับเวลา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบฝึกอ่าน
  - 1.1 ศึกษาหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพิจารณาเลือกเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตร
  - 1.2 เลือกหนังสืออ่านประกอบ ทมวควิชาสังคมศึกษา เรื่อง "วัดกับชีวิตไทย"
  - 1.3 นำเนื้อหาเรื่อง "วัดกับชีวิตไทย" มาจัดพิมพ์เป็นบทความแบบคอลัมน์เดี่ยว และคอลัมน์คู่ โดยมีความยาว 10 หน้า

1.4 นำแบบฝึกอ่านที่จัดพิมพ์เรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ผู้ควบคุมปริิฤณานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแบบฝึกอ่านที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 120 คน เพื่อจับเวลาหาค่าเฉลี่ยเวลาในการอ่าน ได้ค่าเฉลี่ยเวลาในการอ่านประมาณ 30 นาที

2. แบบวัดความสามารถในการอ่าน ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ของสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. แบบวัดความเข้าใจในการอ่าน

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบและการเขียนข้อสอบ แล้วสร้างแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ข้อ ที่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว จำนวน 30 ข้อ

3.2 นำแบบวัดความเข้าใจในการอ่านที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ผู้ควบคุมปริิฤณานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.3 นำแบบวัดความเข้าใจในการอ่านที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 120 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน

3.4 นำแบบวัดความเข้าใจในการอ่านมาตรวจให้คะแนน โดยตรวจถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3.5 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกตามเทคนิค 27% กลุ่มบนและกลุ่มล่าง แล้วเปิดตารางสำเร็จของ จุง เตห์ ฟาน คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .20 ถึง .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบที่ได้มาตรฐานจำนวน 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริงต่อไป

3.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSSPC

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนดำเนินการทดลอง สุ่มอย่างง่าย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 120 คน เพื่อทำการทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านของสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูงจำนวน 60 คนและกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ จำนวน 60 คน โดยใช้คำมัญฐานของคะแนนในการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน
2. สุ่มอย่างง่ายกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการอ่านสูงออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คนและสุ่มอย่างง่ายกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการอ่านต่ำออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน
3. ก่อนทำการทดลองชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า ทุกคนต้องบันทึกเวลาเมื่อเริ่มอ่านแบบฝึกอ่าน และอ่านฝึกอ่านจบ 1 รอบ
4. แจกแบบฝึกอ่านที่จัดแบ่งเป็นคอลัมน์เดี่ยว และคอลัมน์คู่ ให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามที่กำหนดไว้คือ
  - 4.1 ให้กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่ จำนวน 30 คนและอ่านแบบฝึกคอลัมน์เดี่ยว 30 คน
  - 4.2 ให้กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่ จำนวน 30 คนและอ่านแบบฝึกคอลัมน์เดี่ยว 30 คน
5. ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเริ่มอ่านแบบฝึกอ่านพร้อมกัน โดยให้บันทึกเวลาที่เริ่มต้นในการอ่านและบันทึกเวลาเมื่ออ่านบทความจบ 1 รอบ โดยให้เวลาในการอ่านแบบฝึกอ่าน 30 นาที
6. เมื่อกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอ่านแบบฝึกอ่านจบ เก็บแบบฝึกอ่าน แล้วแจกแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน โดยให้เริ่มลงมือทำแบบวัดความเข้าใจในการอ่านพร้อมกันโดยให้เวลาในการทำแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน 15 นาที
7. นำกระดาษคำตอบของกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนน
8. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐาน และแปลผลต่อไป

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองใช้แบบแผนการวิจัยแบบ 2 X 2 Factorial Design ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

ความสามารถในการอ่าน	รูปแบบคอลัมน์	
	เดี่ยว	คู่
สูง		
ต่ำ		

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการวิเคราะห์เบื้องต้น ว่าตัวแปรความเข้าใจในการอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่านมีลักษณะการแจกแจงแบบใด โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ตรวจสอบความแปรปรวนของประชากรของตัวแปรความเข้าใจในการอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่านในแต่ละกลุ่มว่ามีความเป็นเอกพันธ์หรือไม่ โดยใช้ F-test
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1, 2, 3 โดยใช้ Two-way ANOVA

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่าน และเวลาที่ใช้ในการอ่าน
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน และเวลา
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)

กลุ่มที่ 1	หมายถึง	กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบ คอลัมน์เดี่ยว
กลุ่มที่ 2	หมายถึง	กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบ คอลัมน์เดี่ยว
กลุ่มที่ 3	หมายถึง	กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบ คอลัมน์คู่
กลุ่มที่ 4	หมายถึง	กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบ คอลัมน์คู่

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน

2. การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1, ข้อ 2 และข้อ 3
3. ค่าสถิติพื้นฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่าน
4. การทดสอบความแตกต่างของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความเข้าใจในการอ่าน

กลุ่มทดลอง	N	X	S
กลุ่มที่ 1	30	13.433	3.234
กลุ่มที่ 2	30	14.900	2.468
กลุ่มที่ 3	30	13.167	2.925
กลุ่มที่ 4	30	15.567	2.775

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของค่าความเข้าใจในการอ่านของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าตั้งแต่ 13.167 ถึง 15.567 โดยกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูง ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่า ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่จะมีความเข้าใจในการอ่านสูงที่สุด และผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่ จะมีความเข้าใจในการอ่านต่ำที่สุด สำหรับ

ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเข้าใจในการอ่านมีค่าตั้งแต่ 2.468 ถึง 3.234 โดยกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยว มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด กลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด แสดงว่ากลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยว มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด และกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยว มีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด

2. การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 1, ข้อ 2 และข้อ 3

ในการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1, ข้อ 2 และข้อ 3 ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านมาทำการทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่าน

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รูปแบบคอลัมน์ (R)	1	1.200	1.200	0.146
ความสามารถในการอ่าน (C)	1	112.133	112.133	13.669**
R X C	1	6.533	6.533	0.796
ความคลาดเคลื่อน	116	951.600	8.203	
ผลรวม	119	1071.467		

** p < .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า

1. ผู้เรียนที่อ่านจากคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวจะมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
  2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง และความสามารถในการอ่านต่ำจะมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ สอดคล้องตามสมมุติฐานที่ 2
  3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและการจัดรูปแบบคอลัมน์มีผลต่อค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความสามารถในการอ่านและการจัดรูปแบบคอลัมน์ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน
3. ค่าสถิติพื้นฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่าน

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่าน

กลุ่มทดลอง	N	X	S
กลุ่มที่ 1	30	22.700	3.733
กลุ่มที่ 2	30	20.367	4.089
กลุ่มที่ 3	30	21.300	3.780
กลุ่มที่ 4	30	20.733	4.660

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของเวลาในการอ่านของกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าตั้งแต่ 20.367 ถึง 22.700 โดยกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูง ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่

อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยว มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่า ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านสูง ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวจะใช้เวลาในการอ่านน้อยที่สุด และผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวจะใช้เวลาในการอ่านมากที่สุด สำหรับความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านมีค่าตั้งแต่ 3.733 ถึง 4.600 โดยกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูง ที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่ มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเวลาที่ใช้ในการอ่านสูงสุด กลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด แสดงว่ากลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านสูงที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์คู่มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด และกลุ่มทดลองที่มีความสามารถในการอ่านต่ำที่อ่านแบบฝึกแบบคอลัมน์เดี่ยวมีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด

4. การทดสอบความแตกต่างของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัย

ข้อ 4, ข้อ 5 และข้อ 6

ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านตามสมมติฐานการวิจัย

ข้อ 4, ข้อ 5 และข้อ 6 ผู้วิจัยได้นำค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านมาทำการทดสอบ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเวลาที่ใช้ในการอ่าน

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รูปแบบคอลัมน์ (R)	1	8.008	8.008	0.480
ความสามารถในการอ่าน (C)	1	63.075	63.075	3.784
R X C	1	23.408	23.408	1.404
ความคลาดเคลื่อน	116	1933.433	1933.433	
ผลรวม	119	2027.925		

$p < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า

1. ผู้เรียนที่อ่านจากคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวจะมีค่าเวลาในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง และความสามารถในการอ่านต่ำจะมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและการจัดรูปแบบคอลัมน์มีผลต่อค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียน กับความสามารถในการอ่านที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน และเวลาที่ใช้ในการอ่าน ซึ่งสรุปผล ได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียนแบบคอลัมน์เดี่ยว และแบบคอลัมน์คู่มีผลต่อความเข้าใจ และเวลาที่ใช้ในการอ่านของผู้เรียนแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าความสามารถในการอ่านของผู้เรียนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจ และเวลาที่ใช้ในการอ่านหรือไม่
3. เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถในการอ่านและรูปแบบการจัดคอลัมน์ทำให้ความเข้าใจและเวลาที่ใช้ในการอ่านของผู้เรียนแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์เดี่ยวคอลัมน์คู่จะมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำจะมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปคอลัมน์ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน
4. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวจะมีค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกัน
5. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำจะมีค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกัน

6. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 120 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 แบบฝึกอ่าน ซึ่งเป็นเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดพิมพ์คอลัมน์เป็น 2 รูปแบบ คือ คอลัมน์เดี่ยว และคอลัมน์คู่ เรื่อง "วัดกับชีวิตไทย"

3.2 แบบวัดความสามารถในการอ่าน เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อของสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3.3 แบบวัดความเข้าใจในการอ่าน เป็นแบบวัดความเข้าใจในการอ่านซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .20 ถึง .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.63

3.4 นาฬิกาจับเวลา

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดลองเอง โดยร่วมมือกับนักศึกษาปริญญาโทวิชาเอกวัดผลการศึกษ จำนวน 2 คน และครูประจำวิชาของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

4.1 ก่อนดำเนินการทดลองกลุ่มอย่างง่าย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 120 คน เพื่อทำการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านโดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านของสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง จำนวน 60 คน และกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ จำนวน 60 คน โดยใช้คำนิยามฐานของคะแนนในการทำแบบวัดความสามารถในการอ่าน

4.2 กลุ่มอย่างง่ายกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการอ่านสูงออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คนและกลุ่มอย่างง่ายกลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการอ่านต่ำออกเป็น 2 กลุ่มละ 30 คน

4.3 ก่อนทำการทดลองชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า ทุกคนต้องบันทึกเวลาเมื่อเริ่มอ่านแบบฝึกอ่านและเมื่ออ่านแบบฝึกอ่านจบ 1 รอบ

4.4 แจกแบบฝึกอ่านที่จัดแบ่งเป็นคอลัมน์เดี่ยวและคอลัมน์คู่ ให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามที่กำหนดไว้คือ

4.4.1 ให้กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง อ่านแบบฝึกหัดคอลัมน์คู่ จำนวน 30 คน และอ่านแบบฝึกคอลัมน์เดี่ยว 30 คน

4.4.2 ให้กลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่ จำนวน 30 คน และอ่านแบบฝึกคอลัมน์เดี่ยว 30 คน

4.5 ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเริ่มอ่านแบบฝึกอ่านพร้อมกัน โดยให้บันทึกเวลาที่เริ่มต้นในการอ่านและบันทึกเวลาเมื่ออ่านบทความจบ 1 รอบ โดยให้เวลาในการอ่านแบบฝึกอ่าน 30 นาที

4.6 เมื่อกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอ่านแบบฝึกอ่านจบ เก็บแบบฝึกอ่านแล้วแจกแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน โดยให้เริ่มลงมือทำแบบวัดความเข้าใจในการอ่านพร้อมกันโดยให้เวลาในการทำแบบวัดความเข้าใจในการอ่าน 15 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ท้าการวิเคราะห์เบื้องต้น ว่าตัวแปรความเข้าใจในการอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่านมีลักษณะการแจกแจงแบบใด โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ตรวจสอบความแปรปรวนของประชากรของตัวแปรความเข้าใจในการอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่านในแต่ละกลุ่มว่ามีความเป็นเอกพันธ์หรือไม่ โดยใช้ F-test
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1, 2, 3 โดยใช้ Two-way ANOVA

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวมีค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำมีค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกอ่านแบบคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1.1 เนื้อเรื่องที่นำมาใช้ทำเป็นแบบฝึกอ่านเรื่อง "วัดกับชีวิตไทย" มีเนื้อหาที่ง่ายและเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน ผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิมจับใจความสำคัญ ทำให้สามารถทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านได้ใกล้เคียงกัน ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกอ่านแบบคอลัมน์คู่ และคอลัมน์เดี่ยวมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว

1.2 แบบฝึกอ่านมีจำนวนน้อย คือใช้แบบฝึกอ่านเพียงเรื่องเดียว ทำให้การทดลองปรากฏผลที่ไม่เด่นชัด นอกจากนี้การที่แบบฝึกอ่านมีเพียงเรื่องเดียวยังส่งผลให้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านมีจำนวนน้อย คือมีจำนวนเพียง 20 ข้อ ทำให้การแยกแยะความแตกต่างของคะแนนไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

1.3 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านยังไม่ได้มาตรฐานที่ดีพอ สังเกตได้จากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่มีเพียง 0.63 และมีค่าความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ซึ่งคุณภาพของแบบทดสอบและค่าความยากง่ายของแบบทดสอบอาจทำให้ไม่สามารถวัดความแตกต่างของผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการได้

2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมติฐานข้อ 2 เนื่องจากผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านสูงจะมีความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ดี รวมทั้งสามารถแปลความ ตีความ ขยายความ และสรุปความคิดของเรื่องได้ดีกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ (สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์, 2533 : 107) ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านสูงมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านต่ำ และส่งผลให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญดังกล่าว

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 2 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่มีระดับพัฒนาการในการอ่านสูง คืออยู่ในกลุ่มที่มีพัฒนาการในการอ่านระดับ 5 ซึ่ง สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 122) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 จัดเป็นผู้เรียนที่มีขีดความสามารถในการอ่านเต็มที่คือ สามารถแยกแยะสิ่งที่อ่านได้ชัดเจน รู้จักเก็บแนวความคิดที่สำคัญ และเน้นรายละเอียดบางตอนได้ ทำให้ผู้เรียนในระดับนี้มีศักยภาพในการอ่านสูง จึงทำให้สามารถอ่านแบบฝึกทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวได้ดี และสามารถทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านได้ค่าคะแนนใกล้เคียงกัน ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวมีค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง ไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 4 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ แบบฝึกอ่านที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นแบบฝึกอ่านที่ใช้ภาษาง่ายต่อการเข้าใจ ไม่มีคำศัพท์ยากมากนัก และเป็นงานเขียนเชิงบรรยายที่เข้าใจง่ายไม่ต้องถอดความ หรือแปลความหมายซับซ้อน ผู้เรียนอ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องใช้เวลาในการอ่านหรือตีความหมายมากนัก จึงทำให้ใช้เวลาในการอ่านใกล้เคียงกัน แม้ว่าแบบฝึกอ่านจะใช้รูปแบบการจัดคอลัมน์แตกต่างกันเป็นแบบคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยว แต่เนื้อหาแบบฝึกที่ง่ายจึงทำให้ค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว

5. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำมีค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง ไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 5 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแบบฝึกอ่านที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นแบบฝึกอ่านที่ใช้ภาษาง่ายต่อการเข้าใจ ไม่มีคำศัพท์ยากมากนักและเป็นงานเขียนเชิงบรรยายที่เข้าใจง่ายไม่ต้องถอดความ หรือแปลความหมายซับซ้อน ผู้เรียนอ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจได้ทันที ไม่ต้องใช้เวลาในการอ่านหรือตีความมากนัก จึงทำให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านแตกต่างกันสามารถใช้เวลาในการอ่านได้ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ค่า เวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว

6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ทำให้ค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่มีระดับพัฒนาการในการอ่านสูง คืออยู่ในกลุ่มที่มีพัฒนาการในการอ่านระดับ 5 ซึ่ง สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 122) ได้กล่าวไว้ว่าผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 จัดเป็นผู้เรียนที่มีขีดความสามารถในการอ่านเต็มที่ คือสามารถแยกแยะสิ่งที่อ่านได้ชัดเจน รู้จักเก็บแนวความคิดที่สำคัญ และเน้นรายละเอียดบางตอนได้ ทำให้ผู้เรียนในระดับนี้มีศักยภาพในการอ่านสูง จึงทำให้สามารถอ่านแบบฝึกทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบคอลัมน์คู่ และคอลัมน์เดี่ยว ได้ดี และใช้เวลาในการอ่านใกล้เคียงกัน ทำให้ค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการวิจัยทำให้ทราบว่ารูปแบบคอลัมน์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นน้อยมาก เนื่องจากผู้เรียนในระดับนี้มีศักยภาพในการอ่านสูงสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้ดี แม้ว่าอ่านคอลัมน์รูปแบบใด ดังนั้นจึงควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบคอลัมน์ที่ส่งผลต่อความเข้าใจและเวลาที่ใช้ในการอ่านกับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น

1.2 จากการทดลองผู้วิจัยสังเกตพบว่าการทดลองเกี่ยวกับการอ่านไม่ควรใช้ช่วงเวลายาว เพราะผู้เรียนต้องใช้สมาธิ และความตั้งใจในการอ่านสูง ควรทำการทดลองในช่วงเช้า เพราะผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และมีสมาธิในการอ่านที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ในการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ผลจากการทดลองที่ถูกต้องควรใช้ระยะเวลาให้มากที่สุดที่จะมั่นใจได้ว่าผลการทดลองมีความเที่ยงตรง อย่างน้อยควรใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ภาคเรียน

2.2 เพื่อให้ได้ผลการทดลองที่ชัดเจนควรใช้แบบฝึกอ่านจำนวนมากเรื่อง และใช้แบบฝึกอ่านที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน เช่น เนื้อหาผลิตผล เนื้อหาวิชาการ หรือเนื้อหาการเมือง เป็นต้น

2.3 เนื้อหาของแบบฝึกอ่านควรมีความยากพอที่จะแยกระดับความสามารถในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยว โดยเปรียบเทียบในระดับอายุของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก๊าดร สติกรกล. หนังสือและการพิมพ์. กรุงเทพฯ : ศรุสภาลาดพร้าว, 2515.
- จาเนียร์ ช่างโชติ. จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528.
- จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน. จิตวิทยาการอ่าน. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2525.
- ชวาล แพร์ตกุล. เทคนิคการเขียนข้อทดสอบ. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร, 2520.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2523.
- บันลือ พดุกะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. "ประสบการณ์จากการเขียนตำราและเอกสารทางวิชาการ," การเขียนตำราและบทความทางวิชาการ. สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2523.
- ประชิด ทิถบุตร. การออกแบบกราฟิก. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์โตร์, 2530.
- ประยงค์ อุปถัมภ์. การศึกษามุมหลังทางด้านภาษาและถิ่นที่อยู่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ประสาธ อิศรปรีดา. "องค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อการอ่าน," การประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการบริการวิชาการสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ ระหว่างวันที่ 6 - 10 กรกฎาคม 2530. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530.
- ผ่องใส ศรีสำราญ. รูปแบบการจัดวางหน้าที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

- พัฒน์ น้อยแสงศรี. "รูปแบบของตำราที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง," การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเขียนบทเรียนโปรแกรม. คณะกรรมการวิชาการมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 8 - 10 มิถุนายน 2527.
- รัตนา ศุภจตุรัส. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้โครงสร้างระดับยอด (TLS) กับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. รายงานการสำรวจความสนใจและระสุมิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2530.
- สนั่น บัทมะทิน. การเรียงพิมพ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- สมุทร เข็มเชาวนิช. เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการโคลซ และการสอนตามคู่มือครู. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. ถ่ายเอกสาร.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. การส่งเสริมการอ่าน. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา ลงกรณ์ ปทุมธานี, 2531.
- หทัย ตันหยง. การเขียนหนังสือแบบเรียน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

- Berker, Ronald and Robert Escarpit. The Book Hunger. UNESCO, Printed in Switzerland, 1973.
- Bond, G.L. and M.A. Tinker. Reading Difficulties, Their Diagnosis and Correction. New York : Appleten - Century - Crofts, 1957.
- Boutwell, william D. Using Mass Media in School. New York : Appleton Century - Crofts Inc., 1962.
- Carr, Eilen M. and others. "The Effect of Inference Traning on Children's Comprehension of Expository Text," Journal of Reading Behavior. 15(3) : 1 - 18 ; 1983.
- Cronbach, Lee J. and others. Text Materials in Modern Education. University of Illinois Press, Urbang, Illinois, 1955.
- Harris, L.A. and C.B. Smith. Reading Tnstruction. New York : Holt Rinchart and Winston, 1976.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw - Hill Co., 1959.
- Nolen, Barbara and Delia Goetz. Writer's Handbook for the Development of Education Materials. U.S. Department of Health, Education and Welfare, United States Government Printing Office, Washington, 1959.
- Paterson, D.G. and Miles A. Tinker. "Influence of Line Width on Eye Movements," Journal of Experimental Phychology. 27 : 572 - 577 ; November, 1940.
- Shepherd, David L. Comprehensive Hight School Reading Methods. Ohio : A Bell and Howell Company, 1973.
- Tinker, Miles A. Teaching Elementary Reading. New York, Appleton Century - Crofts Inc., 1968.
- _____. Legibility of Print. 3rd ed. Iowa : The Iowa State University Press, 1969.
- Wainwright, Gordon R. Rapid Reading Made Simple. Great Britain : W.H. Allen, 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบฝึกอ่านแบบคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยว

แบบฝึกอ่าน
 ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
 ระดับมัธยมศึกษา
 เรื่อง
 วัดกับชีวิตไทย

ผู้ฝึกอ่าน.....
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 /.....
 โรงเรียน.....
 เวลาที่เริ่มอ่าน.....
 เวลาที่อ่านจบ.....

วัดกับชีวิตไทย

บทนำ

นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่เข้ามายังดินแดนประเทศไทย ในพุทธศตวรรษที่ 11 ชาวไทย ก็มีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึงพอใจ มีกุลบุตรที่เลื่อมใสในศาสนาออกบวชมากขึ้น จึงได้เกิดเป็นวัดขึ้น หลักฐานของวัดในยุคแรก ๆ พบที่จังหวัดนครปฐม และที่ตำบลพงตึก จังหวัดกาญจนบุรี

ศิลปะที่เหลืออยู่เป็นประจักษ์พยานว่า มีวัดเกิดขึ้นในสมัยนั้นก็คือ ขากสถูปหรือเจดีย์ และอาคารทางพระพุทธศาสนา ระยะเวลาเรียกว่า เจดีย์สถาน ซึ่งเป็นแบบแผนเก่าของวัด ซึ่งในเวลาต่อมา ได้กลายรูปมาเป็น พระวิหารหลวง หรือที่เรียกว่า "วิหาร" นั้นเอง ตัวอย่างอาคารลักษณะของเจดีย์สถาน ในประเทศไทย ได้แก่ วัดเจดีย์หลวง จังหวัดลำปาง ซึ่งสร้างในสมัยพระเจ้าติโลกราช

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทยทรงนับถือมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงส่งเสริมให้ข้าราชการ และประชาชนมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ วัดจึงเกิดขึ้นมากมายทั้ง

วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง และวัดราษฎรสร้าง เกิดเป็นคตินิยมว่า การทำบุญสร้างวัดมีอันสูงส่งสูง และสร้างเป็นที่ระลึกอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ตายจากไปก็มี

วัดเป็นที่พำนักและประกอบศาสนกิจของสงฆ์ เป็นศูนย์กลางที่ประชาชน ไปติดต่อกับพระสงฆ์ และเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียน ของกุลบุตรด้วย เมื่อบ้านเมืองสงบร่มเย็น ผู้ที่มีฐานะดีจะสละทรัพย์สิน ที่ดินสร้างวัด ผู้ที่มีฝีมือทางช่างจะอุทิศแรงกาย แรงสมอง สร้างงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ไว้ตามวัด เช่น สร้างพระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร ศาลา หอระฆัง และวาดภาพตามผนังโบสถ์เหล่านี้ ส่วนมากสร้างอย่างแข็งแรง คงทน และงดงาม จนทำให้วัดเป็นศูนย์รวมของความดีงาม เป็นสถานที่ที่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย จะไปทำบุญ หรือทำพิธีกรรมทางศาสนา

เนื่องจากคณะสงฆ์ไทย แบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ อรัญวาสี เป็นผู้เคร่งปฏิบัติทางวิปัสสนาฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายคามวาสี คือพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีวัดทั้งในลักษณะของวัดบ้านป่าและวัดในเมือง แต่โดยส่วนรวมแล้ว สถานที่ที่จะเป็นวัดควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

แผนผังของวัด แต่โบราณจะแบ่งออกเป็น 2 เขต คือเขตพุทธาวาส เป็นที่ตั้งของพระวิหาร พระอุโบสถ เจดีย์ พระปราสาทบ้างที่ก็มีหอระฆังด้วย อาคารเหล่านี้จะอยู่ในกำแพงแก้ว ส่วนฝ่ายสังฆาวาส เป็นที่ตั้งของกุฏิที่อยู่ของพระสงฆ์ ศาลาการเปรียญ หอไตร หอฉัน หอสวดมนต์

ทิศทางที่ตั้งวัด โดยส่วนมากยึดเขตติดกับลำน้ำบ้าง ติดถนนบ้าง ถ้าไม่มีลำน้ำหรือถนน ก็ให้เขตทางทิศตะวันออกเป็นเขตพุทธาวาส การกำหนดว่า โบสถ์หันหน้าไปทางทิศใดนั้น ปกติกำหนดตามสถานที่แวดล้อม เช่น แม่น้ำและถนนสำคัญที่ประชาชนใช้สัญจรไปมา ถ้าไม่มีสถานที่บังคับ ผู้สร้างก็จะกำหนดให้โบสถ์หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเนื่องจากถ้าสร้างให้หันหน้าไปทาง

ทิศอื่น ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับเส้นทางคมนาคม เมื่อชาวบ้านยกมือไหว้ ก็เท่ากับไหว้ข้างหลัง หรือไหว้ด้านหลังของพระประธาน หรือดูเหมือนว่าพระประธานหันหลัง หรือหันข้างให้ชาวบ้าน

น่าสนใจที่ว่า วัดในสมัยโบราณไม่มีบริเวณป่าช้า เพราะถือว่าป่าช้าเป็นสิ่งอวมงคล สมัยต่อมา หากมีก็ต้องสร้างอยู่ด้านหลังวัดห่างออกไปทั้งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดสิ่งรบกวนพระสงฆ์ เช่น ควันจากการเผาศพ หรือกลิ่นซากศพที่เป็น หรือฝังไว้ในป่าช้าหอระฆัง ถ้าหากมีจะตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส

ส่วนหอไตรจะตั้งอยู่กลางสระเพราะเป็นที่เก็บตู้พระไตรปิฎก มีจุดมุ่งหมายให้ป้องกันปลวก และแมลงที่มาทำลายไม้ สมุดไทย สมุดข่อย คัมภีร์โบราณต่าง ๆ ต่อมาสมัยหลังไม่ถึงกันเคร่งนัก จะปลูกหอไตรตามที่ใจชอบ

เว็จกุฎี หรือส้วมของพระ บางครั้งเรียกว่า "ถาน" มักปลูกไว้ท้ายหมู่กุฎีสงฆ์ห่างออกไปเล็กน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้ส่งกลิ่นรบกวน

สภาพโดยทั่วไปของวัด นอกจากอาคารดังกล่าวแล้วก็มักจะมีต้นไม้ ทั้งไม้ดอก ไม้ใบ และไม้ยืนต้น ปลูกเพื่อความร่มรื่น สงบ แก่ผู้พักอาศัย และผู้มาที่วัด พระสงฆ์จะรักษาบริเวณวัดให้สะอาดเรียบร้อย ก่อให้เกิดศรัทธาในจิตใจของผู้ที่ได้ไปพบเห็น

•
วัดเป็นบ่อเกิดของ

ศิลปวัฒนธรรมไทย

นอกจากวัดจะเป็นสถานที่สำคัญ ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นที่อาศัยของพระสงฆ์แล้ววัดยังเป็นที่ยอมรับเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ของบ้านเมืองหรือของประเทศด้วย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย วัดเป็นแหล่งกำเนิดช่างต่าง ๆ พระสงฆ์มักเป็นครูช่างเอง เนื่องจากพระสงฆ์ มีความรู้ทางอักษรศาสตร์สามารถอ่าน

ตำราวิชาต่าง ๆ ที่จารึกในใบลานหรือสมุดข่อย
ได้ ชาวบ้านมักยึดถือพระสงฆ์เป็นครู ในทุกด้าน

ศิลปวัฒนธรรม จากวัดเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบ
เนื่องมาจากศรัทธา ความเชื่อมั่นทางศาสนา ผู้
สร้างจะสร้างงานด้วยแรงบันดาลใจที่มีอยู่ในพระ
พุทธศาสนา ต้องการแสดงผลมีอไฉ่ เป็นพุทธบูชา
หรือแสดงสิ่งที่ตนเองเชื่อหรือมุ่งมั่น จะให้เป็นได้
ในแนวทางนั้น ๆ ให้ปรากฏเป็นหลักฐานให้คนรุ่น
หลังได้รับรู้ ศิลปะที่สำคัญในวัดมีดังนี้

ประติมากรรม หมายถึงงานศิลปะที่เกิดจาก
การปั้น สลัก แกะ สลักหรือหล่อจากวัสดุประเภท
ต่าง ๆ เช่น ปูน หิน ทองเหลือง สวาริต และไม้
ประติมากรรมมีวิธีการและลักษณะใหญ่ ๆ แบ่งออก
เป็นแบบต่าง ๆ คือ

รูปลอยตัว คือรูปแกะ หรือสลัก อันสามารถ
มองเห็นได้รอบด้าน ซึ่งเป็นภาพในลักษณะสามมิติ
ลอยตัวโดยอิสระ ไม่มีพื้นหลังประกอบ ดังตัวอย่าง
เช่น พระพุทธรูป

รูปนูนต่ำ มีพื้นหลัง หรือพื้นล่างรองรับ รูปจะ
ยื่นหรือนูนออกมาตามส่วน เช่น รูปปั้นบนเหรียญ
ต่าง ๆ

รูปนูนสูง นูนออกมาจากพื้นหลังค่อนข้างสูงจน
เกือบลอยตัว รูปเหล่านี้ ยื่นออกมาแต่ติดอยู่กับ
พื้นหลังตามตำแหน่งของวัตถุที่มีอยู่ในการก่อสร้าง
เช่น รูปปั้นตามกำแพง หรือซุ้มประตูวัด และลาย

จากหลักหน้าบันเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปนารายณ์
ทรงครุฑลอยตัวออกมาจากลาย

ประติมากรรมที่เป็นขั้นสูงของศิลปะในวัดคือ
การปั้นพระพุทธรูป โดยเฉพาะพระพุทธรูปสมัย
สุโขทัยถือว่าเป็นพระที่งดงามมาก คนสร้างพระ
พุทธรูปขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธรองค์
เป็นการสร้างที่มีได้คำนึงถึงความเป็นจริง แต่
มุ่งให้เกิดความศรัทธา ชื่นชม ในองค์คุณแห่ง
ศาสนาเป็นสำคัญ

จิตรกรรม หมายถึง การวาดรูป การวาดภาพ
ในบ้านเมืองของเรา สืบเนื่องมาจากความ
ศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนามาตั้งแต่เริ่มแรก
ภาพเขียนส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ผนังโบสถ์ วิหาร
บายประตู หน้าต่าง ศาลาการเปรียญในสมุด
ข่อยและในใบลาน คติความเชื่อของผู้วาดจึง
ขึ้นอยู่กับบุคคล ที่จะได้รับเป็นสิ่งแรก และ
ประการต่อมา ได้แก่ ความประสงค์
จะเป็น การบรรยายเรื่องราวของ
พระพุทธรูปประวัติ และชาดกต่าง ๆ ภาพ
วาดจะช่วยให้โบสถ์ หรือวิหารเกิดความสวย
งาม และศรัทธาเกิดสมาธิแก่ผู้ที่เข้าไปอยู่
ภายใน เพราะโบสถ์สมัยอยุธยาไม่ค่อยมีหน้า
ต่าง เป็นการตัดสิ่งภายนอกที่มารบกวนสมาธิ
จะช่วยนำจิตใจของผู้ที่อยู่ภายในให้จดจ่อกับ
เรื่องราวของศาสนาเท่านั้น

สิ่งที่นิยมใช้วาดรูปสมัยโบราณคือ สีฝุ่น สีที่เป็น

สีหลักเรียกว่า "สีเบญจรงค์" คือสีแดงสีเหลือง สีคราม สีขาว และสีดำ ซึ่งจะผสมกันเป็นสีได้หลากหลาย กรรมวิธีรักษาให้ภาพมีความงดงามคงทนอาจแตกต่างกันไปบ้างแต่มีอยู่วิธีหนึ่งเป็นที่นิยมคือใช้ทองประกอบเข้ากับงานจิตรกรรมโดยการนำแผ่นทองเปลวมาปิดลงบนภาพ ทองเปลวคือ ทองคำที่นำมาตีแผ่จนเป็นแผ่นบางมาก ถ้าสังเกตดูในงานจิตรกรรมไทยพบว่ามีการใช้ทองประกอบไปกับการระบายสีมาก นอกจากนี้มีงานศิลป์อีกอย่างหนึ่งเรียกว่าลายรดน้ำ เป็นการใช้ทองปิดภาพตัดเส้นด้วยรักสีคานและสีแดง วิธีนี้ใช้ตกแต่งผนัง บานประตู หน้าต่าง และเครื่องใช้บางชนิด เช่น ตู้ใส่เสื้อผ้า ตู้พระไตรปิฎก วิธีการปิดทองลงบนพื้นที่เคลือบด้วยรักแล้วใช้น้ำราดรดเพื่อให้เข้ายาหาคาล ที่ที่ทองเส้นลายไว้หลุดออกจึงเรียกว่า "ลายรดน้ำ"

สถาปัตยกรรม คือ การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ถ้าหากเป็นวัดทั่ว ๆ ไปที่ชาวบ้านเป็นผู้สร้าง มักเป็นเครื่องไม้ ถ้าเป็นวัดหลวงที่พระมหากษัตริย์ หรือผู้มีอำนาจวาสนาสั่งสร้างจะสร้างด้วยไม้ก่ออิฐสอปูนผสมกันไป "การสอปูน" เป็นวิธีการใช้ปูนประสานแผ่นอิฐให้ติดกัน

ศิลปะการก่อสร้างในวัด เป็นลักษณะเฉพาะโบสถ์ วิหาร ส่วนเลียนแบบมาจากในวัง โบสถ์ วิหาร ส่วนใหญ่ จะมีลักษณะคล้ายกล่องสี่เหลี่ยม

สร้างบนดินที่ถมให้สูงไม่มีใต้ถุน ไม่ยกพื้น มีหลังคาทรงสูง ศาลาการเปรียญและกุฏิยกพื้นที่ยื่นสูง มีใต้ถุนสูงวัสดุที่ใช้ทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง หรือที่เรียกกันว่า ไม้จริง เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง เป็นต้น

ได้กล่าวแล้วว่าคนไทยช่างไทย สร้างศิลปะแขนงต่าง ๆ ในวัดด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนามีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนเช่น การสร้างรูปธรรมจักรประดิษฐ์ประกอบไว้ในงานศิลปะ ก็ถือมาจากแนวความคิดว่า พระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนา คือทรมานให้ลอร์ดแห่งพระธรรมเคลื่อนไปการสร้างฐานของพระพุทธรูปหรือยอดเสาให้เป็นรูปบัวหงาย ก็มาจากดอกบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปให้มีเปลวรัศมีบนเศียร เป็นสัญลักษณ์แสดงถึง พุทธปัญญา หรือความเป็นเลิศทางปัญญาแตกต่างจากปัญญาของสามัญชนทั่วไป เป็นต้น

ส่วนอิทธิพลอื่น ๆ ที่บันดาลให้ศิลปะของไทยมีลักษณะเฉพาะตัวก็มีลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เช่น การสร้างโบสถ์ วิหาร จะสร้างหลังคาสูงมีหน้าต่างและประตูหลายบาน เพราะต้องการให้แสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้เมื่อเข้าไปนั่งในโบสถ์ จะไม่รู้สึกร้อน มีลมพัดผ่านตลอดทั้ง ๆ ที่บ้านเมืองไทยเป็นเมืองร้อน

การอนุรักษ์งาน ศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัด

ปัจจุบันนี้วัดที่สำคัญที่มีคุณค่าทางศิลปะ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ แม้ว่า เป็นวัดที่เก่าแก่ปรักหักพังก็ยังมีค่า วัดเหล่านี้รัฐบาลได้คุ้มครองมิให้มีการทำลายหรือนำเอาชิ้นส่วนต่าง ๆ ของสิ่งก่อสร้างไปเป็นของตนหรือนำไปจากนาย มีการตราพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2505 กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองวัดเหล่านี้ตามพระราชบัญญัติ

วัดเป็นมรดกของชาติที่สำคัญในปัจจุบันคือเป็นที่ยึดเหนี่ยวศรัทธาและประกอบกิจกรรมทางศาสนา บางวัดมีสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่าในด้านความงามและความสมบูรณ์ทางศิลปะ ได้รับการยกย่องจากผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ พวกเราทุกคน ควรช่วยกันทะนุบำรุงไม่ให้เสื่อมโทรม ไม่ทำลายด้วยการขีดเขียนลงตามสถานที่ต่าง ๆ หรือทาสีเนาภาพแกะสลัก ด้วยกระดาษบางลงสี เพราะจะทำให้ภาพสกรปรก หรือปิดแผ่นทองคำเปลวลงใ้แผ่นจารึกกลวกลาย เพราะเส้นจารึกจะลบเลือน การบริจาคทรัพย์ตามกำลังเพื่อการซ่อมแซมวัด ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ดี จะช่วยให้ศิลปกรรมในวัดอยู่ในสภาพดีเสมอไป รัฐบาลได้

จัดงบประมาณส่วนหนึ่ง เพื่อบำรุงรักษาวัด แต่ไม่เพียงพอ เพราะวัดมีอยู่เป็นจำนวนมาก อนึ่งวัดเป็นของเราทุกคน เราจึงควรช่วยกันดูแลรักษา ถ้าได้พบเห็นความทรุดโทรมเกิดจากดินฟ้าอากาศ หรือการสึกกร่อนของวัสดุตามอายุ หรือสภาพหรือความเสียหายอันเกิดจากการไม่ระมัดระวัง ควรดำเนินการดังนี้

1. ภาวะจิตกรรมบนผนัง โบสถ์หรือตามบานประตูและที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมโบราณ ไม่ควรซ่อมแซมโดยพลการอย่างเด็ดขาด ห้ามช่างไปซ่อมต่อเติมแม้ว่าจะชำรุดควรปล่อยให้ค่อยๆ เติบโตไปเองแต่ระวังรักษา อย่าให้โดนแดด โดนฝน โดนคนทำลายเพิ่มเติม ห้ามผู้อาศัยในบริเวณนั้นตอกตะปูบนผนังเพื่อแขวนสิ่งของ หรือเอามือไปขีดข่วนเมื่อเกิดการชำรุดเสียหายรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรให้ทราบโดยเร็ว ถ้าไม่มีหน่วยศิลปากรในจังหวัดนั้น าก็ให้ทำหนังสือแจ้งอธิบดีกรมศิลปากรให้ทราบเพื่อขอให้ผู้เชี่ยวชาญมาซ่อมแซม และอนุรักษ์ไว้

2. สิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรมก่อสร้างด้วยไม้แม้จะผุพังก็เป็นของเก่าที่ควรค่าแก่การถนอมรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพเดิม อาจเปลี่ยนตัวไม้ที่ผุ

พัง ไม่ใช่หรือสร้างใหม่ ต้องรักษาของเดิมไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. การอนุรักษ์อย่างประหยัดคือรับซ่อมทันทีที่การเสียหายเกิดขึ้น แต่บางส่วนที่ควรซ่อมเองได้แม้จะเล็กน้อยแต่สำคัญ เช่น หลังคารั่วต้องรับซ่อมเพื่อกันมิให้น้ำฝนไหลลงมาทำลายส่วนอื่น ๆ ให้อุ

๒

การดำเนินชีวิตเอง คนไทยเกี่ยวข้องกับวัด

เนื่องจากวัดของพระพุทธศาสนา มักจะตั้งอยู่กระจายทั่วไปในเมืองในอำเภอ ในตำบล และหมู่บ้าน พระสงฆ์ยังชีวิตอยู่ได้ด้วยการบิณฑบาต ไพร่คสัตว์ทุกเช้า จึงเกิดเป็นประเพณีเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและสังคมตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว คือการทำบุญตักบาตร

ทุกเช้า ชาวพุทธถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรีบลุกขึ้นหุงหาอาหารเตรียมสำหรับใส่บาตร พระภิกษุสงฆ์จากวัดในหมู่บ้านจะมา ไพร่คสัตว์รับบิณฑบาต เป็นปกติประจำทุกวันบางแห่ง วันเฉพาะวันพระในหมู่บ้านใหญ่บางแห่ง พระภิกษุแต่ละวัดจะตั้งบาตรไว้ในที่ยกขึ้นสูงบนศาลาวัดให้สรวาสชาวพุทธนำมคตาหารอันได้แก่ข้าวกับข้าว ของหวาน

หรือผลไม้ มาถวายถึงที่เมื่อหมดเวลาใส่บาตรมีการยกอาหารถวาย และประเคนให้พระสงฆ์ฉันเสร็จแล้วพระภิกษุจะสวดมนต์ให้พร ผู้ทำบุญจะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งสรรพสัตว์ เจ้ากรรม นายเวรตามความเชื่อของไทยเราที่ว่าคนเรากระทำสิ่งใดต่อใครกรรมหรือ การกระทำนั้นยังอยู่ แม้ตัวจะตายไปแล้วจากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ในวันพระที่เรียกว่าวันธรรมสวนะ จะมีการเทศน์โปรดญาติโยมเป็นกรณีพิเศษ เหล่าอุบาสกอุบาสิกา และผู้สูงอายุส่วนมากนิยมถือศีลแปด ที่เรียกว่า ศีลอุโบสถ โดยค้างแรมในวัดส่วนใหญ่ก็จะฟังเทศน์และปฏิบัติกรรมฐานกันบนศาลาการเปรียญหรือวิหาร

นี่เป็นประเพณีของชาวพุทธ เป็นชีวิตประจำวันของสังคมไทย มีประเพณีของชาวไทยที่เกี่ยวกับวัดตั้งแต่เกิดจนตายอีกมาก เช่น เวลาเด็กเกิดบิดามารดาจะเอาวันเดือน ปีเกิดของเด็กไปให้พระภิกษุผู้รู้ทางโหราศาสตร์ตั้งชื่อเมื่อเด็กมีอายุครบหนึ่งเดือนก็มีการทำบุญประกอบพิธีตัดผมครั้งแรกที่เรียกว่าโกนผมไฟ นอกจากนี้ มีการนิมนต์พระมาสวดมนต์เป็นมงคลในการแต่งงาน ทำบุญครบวันเกิดทำบุญบ้าน การสวดศพ เป็นต้น

เมื่อถึงเทศกาลต่างๆ เช่น สงกรานต์ชาวพุทธจะไปทำบุญที่วัด มีประเพณีการเล่นกันอย่างสนุกสนาน

สนาม เช่น การเข้าผีแม่ศรี ลิงลม อีจู้ ผีสาก มีการก่อพระทรายที่ลานวัด มีการละเล่นต่าง ๆ และการรดน้ำของพรผู้ใหญ่ วันสงกรานต์ซึ่งเป็นวันนักขัตฤกษ์ ตรงกับวาระดวงอาทิตย์ย้ายเข้าสู่ราศีเมษ ตรงกับวันที่ 13 เมษายนถือว่าเป็นวันปีใหม่ของไทย

นอกจากนี้ยังมีงานบวชนาคเป็นงานที่คนไทยนิยมให้ลูกหลานผู้ชายที่อายุครบ 20ปีแล้วได้บวชเพื่อศึกษาพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ใช้ชีวิตทางศาสนา อย่างสงบ เป็นเวลาหนึ่งพรรษา คือ สามเดือนในช่วงเวลาเข้าพรรษา

งานศพในสมัยโบราณ นิยมนิมนต์พระไปบังสุกุลศพที่ในป่าช้ามีการสวดแจงและเทศน์ก่อนเผาสมัยหลังนี้ มีการตั้งศพไว้ที่บ้าน หรือที่ศาลาสวดศพในวัดแล้วนิมนต์พระไปสวดตอนกลางคืน อาจสวด 3 วัน 5 วันหรือ 7 วัน แล้วแต่ความนิยมและกำลังทรัพย์กำลังกายของเจ้าภาพ หลังจากนั้นแล้วอาจเผาหรือเก็บศพไว้ก่อน เมื่อครบ 50 วันหรือ 100 วันก็มีการทำบุญอีกครั้ง บางทีอาจเก็บศพไว้นานกว่านี้ แล้วมีการทำบุญเป็นระยะจนกว่าจะเผาเมื่อเผาเสร็จแล้วก็จะนิมนต์พระไปแปรธาตุ คือ สวดแผ่กุศลให้แก่ผู้ตาย ก่อนเก็บกระดูกที่เหลือจากการเผาในวันรุ่งขึ้น

งานบุญสำคัญที่วัดจัดเป็นประจำทุกปี จนถือเป็นประเพณีมีอีก 2 งาน คือ งานทอดกฐินและ

งานเทศน์มหาชาติ

ประเพณีทอดกฐิน มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีกำหนดเวลาการทอดกฐินตั้งแต่ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11ถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 ของแต่ละปี จุดมุ่งหมายเดิมเพื่อทำบุญอุทิศเคราะห์แก่สงฆ์ที่จีวรเก่าคร่ำคร่าเพื่อพระภิกษุจะได้รับประโยชน์ทางพระวินัยด้วยสิ่งที่ถวายเป็นหลัก ในการทอดกฐินก็คือผ้าสบง หรือจีวร 1 ผืนถ้าหากเป็นการจัดทำอย่างเร่งด่วนให้เสร็จใน 1 วันแล้วนำมาถวายทอดกฐินได้เรียกว่า จุกฐิน ถ้าเป็นการทอดกฐินที่มีการเตรียมล่วงหน้า จัดทำ หรือซื้อเครื่องกฐินสำเร็จรูปเรียกว่ามหากฐิน หรือกฐิน

งานเทศน์มหาชาตินี้นิยมทำก่อนออกพรรษา ประมาณกลางเดือน 10 จัดเทศน์ชาดก เรื่องเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าก่อนประสูติเป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระชาติสุดท้ายที่มีบารมีสูงสุด คือ มหาทาน นับว่าเป็นมหาชาติเรื่องราวชาดกนี้ นักปราชญ์ทางศาสนาของไทยได้แต่งไว้เป็นกวีนิพนธ์ไพเราะ มีความยาวถึง 13 กัณฑ์ เพราะเรื่องราวในพระคัมภีร์มีความยาวถึงพันคาถา คนทั่วไปนิยมฟังเทศน์มหาชาติ เพราะถือว่าได้ผลบุญกุศลแรง

นอกจากนี้ ยังมีงานสงฆ์ที่เกี่ยวกับชาวบ้านเป็นประเพณีเฉพาะหมู่บ้าน หรือจังหวัด เช่น งานสร้างน้ำพระ งานชักพระ หรืองานประจำปี

ของวัด ฯลฯ งานเหล่านี้ต้องมีการทำบุญ เลี้ยง
พระ มีมหรสพ การละเล่นสนุกสนาน จนกลายเป็น
เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย

วัดเป็นแหล่งศึกษาวิชาการตั้งแต่โบราณ

เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าวัดคือ แหล่งสำคัญ
ในการศึกษา ของคนไทยมาแต่โบราณ วัดเป็น
สถานที่สอนวิชาความรู้ระดับพื้นฐานและระดับสูง
ในทางพระพุทธศาสนา คือ สอนเด็กให้ท่องจำ
หนังสือไทย หนังสือภาษาบาลี สันสกฤต เรียนบาลี
จนระดับอุดมศึกษา คือจบเปรียญเก้าประโยค ผู้
จบเปรียญเก้าประโยคนี้ ถือว่าเป็นบัณฑิตในมหา
วิทยาลัย ทางราชการยอมรับ และเทียบวิทย
ฐานะให้ ถ้าสึกออกจากพระมารับราชการ หรือ
ถ้าครองเพศบรรพชิต ต่อไปอีกโอกาสได้รับ
พิจารณา พระราชทานสมณศักดิ์เป็น ระดับพระ
ราชาคณะหรือเจ้าคณะโอกาสนั้น หมายถึง เวลา
ที่บวชนั้นครบ 10 ปีขึ้นไปแล้ว

สภาพของวัดความ

เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัดบางแห่ง นับเป็นมหาวิทยาลัย เช่น
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และวัดราชโอรส

รัชกาลที่ 3 ได้มีพระราชโองการให้จารึกตำรา
วิชาการต่าง ๆ ลงบนแผ่นศิลาแล้วติดตั้งไว้ตาม
ระเบียง เสา ภายในศาลาบริเวณพุทธาวาส ให้
ปวงชนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับความรู้ได้ไปศึกษา
มาประดับความรู้ของตน หรือใช้หาเลี้ยงชีพได้

วัดเป็นแหล่งการศึกษาวิชาช่าง หลายวิชา

เนื่องจากพระวินัยกำหนดให้พระภิกษุสงฆ์ทำการ
บำรุงรักษาปฏิสังขรณ์เสนาสนะคือที่อยู่อาศัยของ
สงฆ์ให้ชำรุดหักพัง จึงจำเป็นต้องพระภิกษุบางรูป
ต้องศึกษาวิชาช่าง ที่ทางพระเรียกว่า นวกรรม
เช่นช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก
ช่างรัก ช่างปิดทอง ช่างกระจก ช่างวาด ฯลฯ
วิชาช่างในสมัยโบราณในทางราชการ เรียกว่า
"ช่างสิบหมู่"

ความรู้นอกเหนือไปจากวิชาช่างศิลป์แล้วยัง
มีความรู้อื่น ๆ อีกเช่น วิชาโหราศาสตร์ วิชาพันคาบ
สมัยอยุธยา มีสำนักคาบอยู่ที่วัด ที่รู้จักเป็นอย่างดี
คือสำนักคาบวัดพุทธไสวรรย์ นอกจากนี้ยังมีวิชา
เกี่ยวกับการละเล่น เช่น การฉลุหนังใหญ่ วิชา
ความรู้ทางแพทย์แผนโบราณ ตำราหมอนวด
ฤกษ์คัคน วิชาอายุรศาสตร์แผนโบราณ เป็นต้น

๑

ปัจจุบันวัดเปลี่ยนสภาพไปจากสมัยก่อน วัดมี
วิวัฒนาการมาตามลำดับ ดังนี้

สมัยแรกเริ่มที่คนไทยสร้างวัด วัดในพระพุทธศาสนา มีเพียงสองแบบคือวัดในตัวกำแพงเมืองที่เรียกว่า คามวาสี เป็นวัดฝ่ายคันธธุระ พระสงฆ์ว่าเรียนทางปริยัติธรรมสงฆ์ วัดอีกฝ่ายหนึ่งอยู่นอกกำแพง และคูเมืองเป็นวัดอยู่ป่า เรียกว่า อรัญวาสี เป็นฝ่ายวิปัสสนาธุระ ถือการบำเพ็ญปฏิบัติภาวนาฝึกกรรมฐานด้วยวิธีการต่าง ๆ ถือความสงบไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจธุระของชาวบ้าน ไม่รับนิมนต์ไปงานสวดมนต์มุ่งอย่างเดียวคือ ปฏิบัติภาวนาให้บริการแก่ประชาชนในทางพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะ

ลักษณะสิ่งก่อสร้างของวัดในสมัยก่อน มุ่งทำขึ้นด้วยแรงบันดาลใจของผู้มีศรัทธา ในพระพุทธศาสนา และมุ่งเพื่อความเจริญตาแก่ผู้ได้พบเห็น แต่สมัยหลังการก่อสร้างมุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญแต่ยังไม่ถึงแนวความคิดที่จะโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดความศรัทธาเสื่อมใสด้วย และมักจะมีสิ่งก่อสร้างในลักษณะอนุสาวรีย์ ประสงค์ เช่น ใช้วัดเป็นโรงเรียนด้วย

สภาพความเป็นอยู่ ในวัดได้เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนพระสงฆ์ที่เพิ่มขึ้น การปกครองดูแลมีระบบเช่น มีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองและมีคณะสงฆ์ดูแลเป็นทอด ๆ นอกจากจะทำกิจของสงฆ์ตามข้อบัญญัติทางศาสนาแล้ว ในปัจจุบันพระสงฆ์ยังทำหน้าที่ให้บริการสังคมด้วย เช่น การอบรม

สั่งสอนให้ความรู้ทางศาสนาให้กับเยาวชน เป็นผู้นำของสังคมชนบทนอกจากนี้ ปัจจุบัน พระสงฆ์ยังนิยมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากวิทยาลัยของสงฆ์โดยตรง จากการศึกษาจากระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัยเปิดด้วย

วัดในสมัยโบราณมีรายได้จากการบริจาคแต่ในปัจจุบันวัดอาจมีรายได้จากการให้เช่าที่เป็นที่ขายของในวัด ได้จากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่าของชาวบ้านและกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การฃาปนกิจศพ เป็นต้น

สำหรับเรื่องการเผาศพนั้นในสมัยก่อนวัดในกำแพงเมืองจะ ไม่มีการเผาศพเมื่อมีคนตายญาติก็จะนำศพไปเผานอกเมืองหรือโยนศพทิ้งให้สัตว์กิน เมื่อพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศ์ส่านวงศ์สิ้นพระชนม์ลงจะมีการก่อสร้างพระเมรุ ที่สนามกลางเมืองคือ ท้องสนามหลวงในปัจจุบันเพื่อใช้ถวายพระเพลิงต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ วัดหลายแห่งสร้างป่าช้า ที่เก็บศพ เมรุเผาศพ ติดกับวัด เพราะในปัจจุบันพลเมืองมากขึ้น ป่าน้อยลง ไม่สามารถนำศพไปเผาอย่างในสมัยโบราณ วัดจึงต้องให้บริการประชาชนเป็นการสงเคราะห์ด้วย

การปฏิบัติตนต่อวัดที่พุทธศาสนิกชนควรทำคืออย่าทำลายสิ่งก่อสร้างในวัดเช่น การหัก ต้นไม้ กิ่งไม้การเล่นฟุตบอล ตะกร้อในลานวัด การทิ้งขยะการเขียนชื่อหรือข้อความตามกำแพง โปสการ์ด

เป็นต้น

ไม่กี่สิบปีมานี้ ได้มีการก่อตั้งยุวพุทธิกะสมาคม เพื่อศึกษาพุทธศาสนามีสาขาทั่วประเทศ ต่อมาก็มี ชุมชนการศึกษาที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีชุมชนพุทธศาสนา ตามภาควิชาในมหาวิทยาลัย และในโรงเรียนทั่วไป ทำให้เยาวชนไทยนิยม เข้าวัดเพื่อศึกษา และปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น

สรุป

เรื่องวัดอันเกี่ยวกับชีวิต และชุมชนในสมัย ปัจจุบันสรุปเป็นข้อ ๆ ว่า

1. นอกจากเรียนพุทธประวัติ ตามหลักสูตร การศึกษาในโรงเรียนและตามหนังสือเรียนแล้ว นักเรียน และเยาวชน ควรสนใจหาความรู้จาก หนังสืออื่นที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และหัวข้อธรรม ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีแพร่หลายเป็นการได้เรียนรู้ ด้วยตนเองและนำความรู้ต่าง ๆ นั้นไปฝึกปฏิบัติ

ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่ ให้หลักการในการ ในการดำเนินชีวิตอยู่ใน สังคมได้เป็นอย่างดี

2. นักเรียนและเยาวชนควรสมัครเข้าเป็น สมาชิกของชมรมพุทธศาสนา ของโรงเรียนหรือ สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาของตนตั้งขึ้นเพราะจะได้เรียนรู้ทั้ง ภาควิชา และ ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของ ชุมชนด้วยตนเอง

3. ความรู้เกี่ยวกับศิลปะโบราณในวัดก็เป็น เรื่องที่ควรแสวงหาศึกษา ศิลปะโบราณเก่าแก่ ที่เหลืออยู่ตามวัดเก่า เช่น ลายจากหลักไม้ ลาย ปั้นปูนที่โบสถ์ วิหาร หอไตร ธรรมาสน์ ภาพ จิตรกรรมฝาผนัง และจิตรกรรมในสมุคช้อย สิ่ง เหล่านี้ล้วนแสดงถึงความเจริญทางจิตใจ และ ศรัทธา ความเชื่อถือของบรรพบุรุษของเราด้วย

จบบริบูรณ์

แบบฝึกอ่าน
ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับมัธยมศึกษา
เรื่อง
วัดกับชีวิตไทย

ผู้ฝึกอ่าน.....
 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/.....
 โรงเรียน.....
 เวลาที่เริ่มอ่าน .....

เวลาที่อ่านจบ .....

วัดกับชีวิตไทย

บทนำ

นับตั้งแต่พุทธศาสนาได้เผยแพร่เข้ามายังดินแดนประเทศไทยในพุทธศตวรรษที่ 11 ชาวไทย ก็มีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึงพอใจ มีกัลบุตรที่เลื่อมใสในศาสนาออกบวชมากขึ้น จึงได้เกิดเป็นวัดขึ้น หลักฐานของวัดในยุคแรก ๆ พบที่จังหวัดนครปฐม และที่ตำบลพงคึก จังหวัดกาญจนบุรี

ศิลปะที่เหลืออยู่เป็นประจักษ์พยานว่ามีวัดเกิดขึ้นในสมัยนั้นก็คือ ซากสถูปหรือเจดีย์ และอาคารทางพระพุทธศาสนา ในระยะแรกเรียกว่า เจดีย์สถาน ซึ่งเป็นแบบแผนเก่าของวัด ซึ่งในเวลาต่อมาได้กลายรูปมาเป็นพระวิหารหลวง หรือที่เรียกกันว่า "วิหาร" นั้นเอง ตัวอย่างอาคารในลักษณะของเจดีย์สถานในประเทศไทย ได้แก่ วัดเจดีย์หลวง จังหวัดลำปาง ซึ่งสร้างในสมัยพระเจ้าติโลกราช

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ทรงนับถือ มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงส่งเสริมให้ข้าราชการ และประชาชนมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ วัดจึงเกิดขึ้นมากมายทั้ง วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างและวัดที่ราษฎรสร้าง เกิดเป็นคตินิยมว่า การทำบุญสร้างวัดมีอันสูงส่ง และสร้างเป็นที่ระลึกอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ตายจากไปก็มี

วัดเป็นที่พำนัก และประกอบศาสนกิจของสงฆ์สาวกของพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนไปติดต่อกับพระสงฆ์ และเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนของกัลบุตรทั้งหลายด้วย เมื่อบ้านเมืองสงบร่มเย็นผู้มีฐานะดีจะสละทรัพย์สิน ที่ดินสร้างวัด ผู้มีฝีมือทางช่างก็จะอุทิศแรงกายแรงสมองก่อสร้างศิลปะแขนงต่าง ๆ ไว้ตามวัด เช่น สร้างพระพุทธรูป โบสถ์ วิหาร ศาลา หอระฆัง และวาดภาพตามผนังโบสถ์เหล่านี้ ส่วนมากสร้างอย่างแข็งแรง คงทน และงดงาม จนทำให้วัดเป็นศูนย์รวมของความดีงาม เป็นสถานที่ที่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยจะไปทำบุญหรือทำพิธีกรรมทางศาสนา

เนื่องจากคณะสงฆ์ของไทย แบ่งเป็นฝ่ายอรัญวาสี คือผู้เคร่งปฏิบัติทางวิปัสสนาฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายคามวาสี คือพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีวัดทั้งในลักษณะของวัดบ้านป่า และวัดในเมือง แต่โดยส่วนรวมแล้ว สถานที่ที่จะเป็นวัดควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

แผนผังของวัด แต่โบราณจะแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขต พุทธาวาส อันเป็นที่ตั้งของพระวิหาร พระอุโบสถ เจดีย์ พระปราสาท บางทีก็มีหอรบด้วย อาคารทั้งหมดดังกล่าว มักจะอยู่ในกำแพงแก้ว ส่วนฝ่ายสังฆาวาส เป็นที่ตั้งของกุฏิที่อยู่ของพระสงฆ์ ศาลาการเปรียญ หอไตรหอฉัน หรือหอสดมภ์

ทิศทางที่ตั้งวัด โดยส่วนมากยึดเขตติดกับลำน้ำข้าง ติดถนนบ้าง ถ้าไม่มีลำน้ำหรือถนน ก็ให้เขตทางทิศตะวันออกเป็นพุทธาวาส การกำหนดว่า โบสถ์หันหน้าไปทางทิศใดนั้น ตามปกติ กำหนดตามสถานที่แวดล้อม เช่นแม่น้ำ และถนนสำคัญที่ประชาชนใช้สัญจรไปมา ถ้าไม่มีสถานที่บังคับ ผู้สร้างก็จะกำหนดให้โบสถ์หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เนื่องจากถ้าสร้างให้หันหน้าไปทางทิศอื่น ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับเส้นทางคมนาคม เมื่อชาวบ้านยกมือไหว้ ก็เท่ากับไหว้ข้างหลัง หรือไหว้ด้านข้างของพระประธาน หรือจะดูเหมือนว่าพระประธานหันหลัง หรือหันข้างให้ชาวบ้าน

เป็นที่น่าสังเกตว่า วัดในสมัยโบราณไม่มีบริเวณป่าช้า เพราะถือว่าป่าช้าเป็นสิ่งอวมงคล สมัยต่อมา หากจะมีก็ต้องสร้างอยู่ด้านหลังของวัดห่างออกไปทั้งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดสิ่งรบกวนพระสงฆ์ เช่น ควันจากการเผาศพ หรือกลิ่นซากศพที่เก็บ หรือฝังไว้ในป่าช้า

หอรบ ถ้าหากมีจะตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส ส่วนหอไตรจะตั้งอยู่กลางสระเพราะเป็นที่เก็บค้ำพระไตรปิฎก มีจุดมุ่งหมายจะให้ป้องกันปลวกและแมลงที่มาทำลายไม้ สมุดไทยหรือสมุดข่อย คัมภีร์โบราณต่าง ๆ แต่ต่อมาสมัยหลังไม่ถือกันเคร่งครัด จะปลุกหอไตรตามที่ใจชอบ

เว็จกุฏิหรือส้วมของพระ บางครั้งเรียกว่า ถาน มักปลุกไว้ท้ายหมู่กุฏิสงฆ์ห่างออกไปเล็กน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้ส่งกลิ่นรบกวน

สภาพโดยทั่วไปของวัด นอกจากอาคารดังกล่าวแล้ว ก็มักจะมีต้นไม้ ทั้งไม้ดอก ไม้ใบ และไม้น้ำยืนต้นปลูกเพื่อความร่มรื่น สงบแก่ผู้พักอาศัยและผู้มาที่วัด พระสงฆ์จะรักษาบริเวณวัดให้สะอาดเรียบร้อย ก่อให้เกิดศรัทธาในจิตใจของผู้ที่ได้ไปพบเห็น

วัดเป็นบ่อเกิดของศิลปวัฒนธรรมไทย

นอกจากวัดจะเป็นสถานที่สำคัญ ซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นที่อาศัยของพระสงฆ์แล้ว วัดยังเป็นที่รวม หรือเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่น ของบ้านเมือง หรือของประเทศอีกด้วย

ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย วัดเป็นแหล่งกำเนิดสกุลช่างต่าง ๆ พระสงฆ์มักเป็นครูช่างเอง เนื่องจากพระสงฆ์ มีความรู้ทางอักษรศาสตร์สามารถอ่านตำราวิชาต่าง ๆ ที่จารึกในใบลาน หรือสมุดข่อยได้ ชาวบ้านมักยึดถือพระสงฆ์เป็นครูในทุกด้าน

ศิลปวัฒนธรรมจากวัด เป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาจากศรัทธา ความเชื่อมั่นทางศาสนา ผู้สร้าง จะสร้างงานด้วยแรงบันดาลใจที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนา ต้องการแสดงผลฝีมือไว้เป็นพุทธบูชา หรือแสดงสิ่งที่ตนเอง เชื่อ หรือมุ่งมั่นจะให้เป็นที่ได้ในแนวทางนั้น ๆ ให้ปรากฏเป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ศิลปะที่สำคัญในวัดมีดังนี้

ประติมากรรม หมายถึง งานศิลปะที่เกิดจากการปั้น สลัก แกะ หรือหล่อจากวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น ปูน หิน ทองเหลือง สาริด และไม้ ประติมากรรมมีวิธีการและลักษณะใหญ่ ๆ แบ่งออกเป็นแบบต่าง ๆ คือ

รูปลอยตัว คือ รูปแกะ หรือสลัก อันสามารถมองเห็นได้รอบด้าน เป็นภาพในลักษณะสามมิติลอยตัว โดยอิสระ ไม่มีพื้นหลังประกอบ ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูป

รูปนูนต่ำ มีพื้นหลัง หรือพื้นล่างรองรับ รูปจะยื่นหรือนูนออกมาตามสัดส่วน เช่น รูปปั้นบนเหรียญต่าง ๆ

รูปนูนสูง นูนออกมาจากพื้นหลังค่อนข้างสูงจนเกือบลอยตัว รูปเหล่านี้ยื่นนูนออกมาแต่จะติดอยู่กับพื้นหลังตามตำแหน่งของวัตถุที่มีอยู่ในการก่อสร้าง เช่น รูปปั้นตามกำแพง หรือขุมประติมากรรม และลายจากหลักหน้าบันเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปนารายณ์ทรงครุฑลอยตัวออกมาจากลาย

ประติมากรรมที่เป็นขั้นสูงของศิลปะในวัดคือ การปั้นพระพุทธรูปโดยเฉพาะพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ถือว่าเป็นพระที่งดงามมาก คนสร้างพระพุทธรูปขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธองค์

เป็นการสร้างที่มีได้คำนึงถึงความเป็นจริง แต่มุ่งให้เกิดความศรัทธา ชื่นชมในองค์คุณแห่งศาสนา เป็นสำคัญ

จิตรกรรม หมายถึง การวาดรูป การวาดภาพในบ้านเมืองของเรา สืบเนื่องมาจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาตั้งแต่แรกเริ่ม ภาพเขียนส่วนใหญ่จึงอยู่ที่ผนังโบสถ์ วิหาร บานประตู หน้าต่าง ศาลาการเปรียญ ในสมุคย่อย และโถงลาน คติความเชื่อของผู้วาดจึงขึ้นอยู่กับยุคสมัยที่จะได้รับเป็นสิ่งแรก และประการต่อมาได้แก่ ความประสงค์ที่จะเป็นการบรรยายเรื่องราวของพระพุทธประวัติและชาดกต่าง ๆ ภาพวาดจะช่วยให้โบสถ์ หรือวิหารเกิดความสวยงามและศักดิ์สิทธิ์ เกิดสมาธิแก่ผู้ที่เข้า ไปอยู่ภายใน เพราะโบสถ์สมัยศรีอยุธยาไม่ค่อยมีหน้าต่าง เป็นการตัดสิ่งภายนอกที่มารบกวนสมาธิ จะช่วยนำจิตใจของผู้ที่อยู่ภายในให้จดจ่อ กับเรื่องราวของศาสนาเท่านั้น

สีที่นิยมใช้วาดรูปสมัยโบราณ คือ สีฝุ่น สีที่เป็นสีหลักเรียกว่า "สีเบญจรงค์" คือ สีแดง สีเหลือง สีคราม สีขาว และสีดำ ซึ่งจะผสมกันเป็นสีได้หลากหลาย กรรมวิธีที่จะรักษาให้ภาพมีความคงทนอาจแตกต่างกันไปบ้าง แต่มีอยู่วิธีหนึ่งเป็นที่นิยม คือ ใช้ทองเข้ามาประกอบเข้ากับงานจิตรกรรม โดยการนำแผ่นทองเปลวมาปิดลงบนภาพ ทองเปลว คือ ทองคำที่นำมาตีแผ่จนเป็นแผ่นบางมาก ถ้าสังเกตดูในงานจิตรกรรมไทย พบว่า มีการใช้ทองประกอบไปกับการระบายสีมาก นอกจากนี้ในงานศิลปะ อีกอย่างหนึ่งเรียกว่า ลายรดน้ำ เป็นการใช้ทองปิดภาพ ตัดเส้นด้วยรักสีดำ และสีแดง วิธีนี้ใช้ตกแต่งผนัง บานประตู หน้าต่าง และเครื่องใช้บางชนิด เช่น ตู้ใส่เสื้อผ้า ตู้พระไตรปิฎก วิธีการปิดทองลงบนพื้นที่เคลือบด้วยรัก แล้วใช้น้ำราดรดเพื่อให้หน้ายาทรคาลที่ทับลงเส้นลายไว้หลุดออกจึง เรียกว่า "ลายรดน้ำ"

สถาปัตยกรรม คือ การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ถ้าหากเป็นวัดทั่ว ๆ ไปที่ชาวบ้านเป็นผู้สร้างมักเป็นเครื่องไม้ ถ้าเป็นวัดหลวงที่พระมหากษัตริย์ หรือผู้มีอำนาจวาสนาสร้าง จะสร้างด้วยไม้ก่ออิฐสอปูนผสมกันไป "การสอปูน" เป็นวิธีการใช้ปูนประสานแผ่นอิฐให้ติดกัน

ศิลปะการก่อสร้างในวัดเป็นลักษณะเฉพาะโบสถ์ วิหาร ล้วนเลียนแบบมาจากวัง โบสถ์ วิหาร ส่วนใหญ่ จะมีลักษณะคล้ายกล่องสี่เหลี่ยม สร้างบนดินที่ถมให้สูง ไม่มีใต้ถุน ไม่ยกพื้น มีหลังคาทรงสูง ศาลาการเปรียญ และกุฏิจะยกพื้นขึ้นสูง มีใต้ถุนสูง วัสดุที่ใช้ทั่ว ๆ ไปส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้อแข็ง หรือที่เรียกกันว่า ไม้จริง เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง เป็นต้น

ได้กล่าวแล้วว่า คนไทย ช่างไทย สร้างศิลปะแขนงต่าง ๆ ในวัด ด้วยความศรัทธา ในพระพุทธศาสนา มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การสร้างรูปธรรมจักรประดิษฐ์ประกอบไว้ในงานศิลปะก็ถือมาจากแนวความคิดว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศศาสนา คือ หมุนให้ล้อรถแห่งพระธรรมเคลื่อนไป การสร้างฐานของพระพุทธรูป หรือยอดเสาให้เป็นรูปบัวหงาย ก็มาจากดอกบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปให้มีเปลวรัศมีบนเศียร ก็เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงพุทธปัญญา หรือความเป็นเลิศทางปัญญาแตกต่างจากปัญญาของสามัญชนทั่วไป เป็นต้น ส่วนอิทธิพลอื่น ๆ ที่บันดาลใจให้ศิลปะของไทยมีลักษณะเฉพาะตัวก็มี ลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เช่น การสร้างโบสถ์ วิหาร จะสร้างหลังคาสูง มีหน้าต่างและประตูหลายบานเพราะต้องการให้แสงสว่าง และอากาศถ่ายเทได้เมื่อเข้าไปนั่งในโบสถ์ จะไม่รู้สึกร้อน มีลวดตัดผ่านตลอด ทั้ง ๆ ที่บ้านเมืองไทยเป็นเมืองร้อน

การอนุรักษ์งานศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัด

ปัจจุบันนี้ วัดที่สำคัญที่มีคุณภาพทางศิลปะ โบราณคดีและประวัติศาสตร์ แม้ว่าจะเป็นที่เก่าแก่ ปักหมุดกันว่ามีค่า วัดเหล่านี้รัฐบาลได้คุ้มครอง มิให้มีการทำลายหรือนำเอาชิ้นส่วนต่าง ๆ ของสิ่งก่อสร้างไปเป็นของตนหรือนำไปจำหน่าย มีการตราพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2505 กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแล คุ้มครอง วัดเหล่านี้ตามพระราชบัญญัติ

วัดเป็นปูชนียสถานที่สำคัญในปัจจุบัน คือ เป็นที่บำเพ็ญกุศล และประกอบกิจกรรมทางศาสนา บางวัดมีสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่าในด้านความงาม และความสมบูรณ์ทางศิลปะ ได้รับการยกย่องจากผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ พวกเราทุกคนควรช่วยกันทะนุบำรุงไม่ให้เสื่อมโทรม ไม่ทำลายด้วยการขีดเขียนลงตามสถานที่ต่าง ๆ หรือทำสำเนาภาพแกะสลักด้วยกระดาษบางลงสี เพราะจะทำให้ภาพสกรปรก หรือปิดแผ่นทองคำเปลว ลงในแผ่นจารึก ลวดลาย เพราะเส้นจารึกจะกลบเลือน การบริจาคทรัพย์ตามกำลัง เพื่อการซ่อมแซมวัด ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ดี จะช่วยให้ศิลปกรรมในวัดอยู่ในสภาพดีเสมอไป รัฐบาลได้จัดงบประมาณส่วนหนึ่ง เพื่อบำรุง

รักษาวัด แต่ก็ไม่เพียงพอ เพราะวัดมีอยู่เป็นจำนวนมาก อนึ่งวัดเป็นของเราทุกคน เราจึงควรช่วยกันดูแลรักษา ถ้าได้พบเห็นความทรุดโทรมเกิดจากดินฟ้าอากาศ หรือการสึกกร่อนของวัสดุตามอายุหรือสภาพ หรือความเสียหายอันเกิดจากการไม่ระมัดระวัง ควรดำเนินการดังนี้

1. ภาพจิตรกรรมบนผนัง ไม้สัก หรือตามบานประตู และที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมโบราณ ไม่ควรซ่อมแซมโดยพลการอย่างเด็ดขาด ห้ามช่างไปซ่อมต่อเติม แม้ว่าจะชำรุดควรปล่อยให้ไว้อย่างเดิมเพียงแต่ระวังรักษา อย่าให้โดนแดด โดนฝน โดนคนทำลายเพิ่มเติม ห้ามผู้อยู่อาศัยในบริเวณนั้น ตอกตะปูบนผนัง เพื่อแขวนสิ่งของ หรือเอามือไปขีดข่วน เมื่อเกิดการชำรุดเสียหายรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่ ของกรมศิลปากรให้ทราบโดยเร็ว ถ้าไม่มีหน่วยศิลปากรในจังหวัดนั้น ๆ ก็ให้ทำหนังสือแจ้ง อธิบดีกรมศิลปากรให้ทราบ เพื่อขอให้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาซ่อมแซม และอนุรักษ์ไว้
2. สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรมเก่าสร้างด้วยไม้ แม้จะผุพัง ก็เป็นของเก่าที่ควรค่าแก่การถนอม รักษาไว้ให้อยู่ในสภาพเดิม อาจเปลี่ยนตัวไม้ที่ผุพัง ไม้ใช้หรือสร้างใหม่ ต้องรักษาของเดิมไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. การอนุรักษ์อย่างประหยัด คือ ระวังซ่อมแซมที่การเสียหายเกิดขึ้น แต่บางส่วนของที่ควรซ่อมเองได้แม้จะเล็กน้อยแต่สำคัญ เช่น หลังคารั่วต้องรีบซ่อม เพื่อกันมิให้น้ำฝนไหลลงมาทำลายส่วนอื่น ๆ ให้ผุพังเสียก่อน

๒

การดำเนินชีวิตของ คนไทยเกี่ยวข้องกับวัด

เนื่องจากวัดของพระพุทธศาสนาจะตั้งอยู่กระจายทั่วไปในเมือง ในอำเภอ ในตำบล และหมู่บ้าน พระสงฆ์ยังชีวิตอยู่ได้ ด้วยการออกบิณฑบาตโปรดสัตว์ทุกเช้า จึงเกิดเป็นประเพณีเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย และสังคมไทยตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว คือ การทำบุญตักบาตร ทุกเช้าชาวพุทธถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรีบลุกขึ้นหุงหาอาหาร เตรียมสำหรับใส่บาตร พระภิกษุสงฆ์จากวัดในหมู่บ้าน จะมาโปรดสัตว์รับบิณฑบาตเป็นปกติประจำทุกวัน บางแห่ง

วันเฉพาะวันพระ ในหมู่บ้านใหญ่บางแห่ง พระภิกษุแต่ละวัดจะตั้งบาตรไว้ในที่ยกพื้นสูงบนศาลาวัด เพื่อให้สรวาสชาวพุทธนำภัตตาหาร อันได้แก่ ข้าว กับข้าว ของหวานหรือผลไม้ มาถวายจนถึงที่ เมื่อหมดเวลาใส่บาตรจะมีการยกอาหารไปถวายและประเคนให้พระสงฆ์ฉัน เสร็จแล้วพระภิกษุจะสวดมนต์ให้พร ผู้ทำบุญกวาดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งสรรพสัตว์ เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ตามความเชื่อของไทยเราที่ว่า คนเรากระทำสิ่งใด ต่อใคร กรรมหรือการกระทำนั้นยังอยู่ แม้ตัวจะตายไปแล้ว จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ในวันพระ ที่เรียกว่า วันธรรมสวนะ จะมีการเทศน์โปรดญาติโยมเป็นพิเศษ เหล่า อุบาสก อุบาสิกา และผู้สูงอายุส่วนมากจะถือศีลแปด ที่เรียกว่า ศีลอุโบสถ โดยค้างแรมในวัด ส่วนใหญ่ก็จะฟังเทศน์ และปฏิบัติกรรมฐานกันบนศาลาการเปรียญ หรือวิหาร

นี่เป็นประเพณีของชาวพุทธ อันเป็นชีวิตประจำวันของสังคมไทย ยังมีประเพณีของชาวไทยที่เกี่ยวกับวัดตั้งแต่เกิดจนตายอีกมาก เช่น เวลาเด็กเกิด บิดามารดา จะเอา วัน เดือน ปีเกิดของเด็กไปให้พระภิกษุผู้รู้ทางโหราศาสตร์ตั้งชื่อให้ เมื่อเด็กมีอายุครบหนึ่งเดือน ก็มีการทำบุญประกอบพิธีตัดผมครั้งแรกที่เรียกว่า โกนผมไฟ นอกจากนี้ยังมีการนิมนต์พระมาสวดมนต์เป็นมงคลในการแต่งงาน ทำบุญครบวันเกิดทำบุญบ้าน การสวดศพ เป็นต้น

เมื่อถึงเทศกาลต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ชาวพุทธจะไปทำบุญที่วัด มีประเพณีการเล่นกันอย่างสนุกสนานเช่น การเข้าผีแม่ศรี ลิงลม อีจู้ เสือ ผีสาก มีการก่อพระทรายที่ลานวัด มีการละเล่นต่าง ๆ และการรดน้ำขอพรผู้ใหญ่วันสงกรานต์ซึ่งเป็นวันนักษัตรฤกษ์ ตรงกับวาระดวงอาทิตย์ย้ายเข้าสู่ราศีเมษ ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ถือว่าเป็นวันปีใหม่ของไทย

นอกจากนี้ยังมีการบวชนาค เป็นงานที่คนไทยนิยมให้ลูกหลานผู้ชาย มีอายุครบ 20 ปีแล้ว ได้บวชเพื่อศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และใช้ชีวิตทางศาสนาอย่างสงบเป็นเวลาหนึ่งพรรษา คือ สามเดือนในช่วงเวลาเข้าพรรษา

งานศพในสมัยโบราณนั้น นิยมนิมนต์พระไปบังสกุลศพที่ในป่าช้า มีการสวดแจง และเทศน์ก่อนเผาสมัยหลังนี้มีการตั้งศพไว้ที่บ้าน หรือที่ศาลาสวดศพในวัด แล้วนิมนต์พระไปสวดตอนกลางคืน อาจสวด 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน แล้วแต่ความนิยม และกำลังทรัพย์ กำลังกายของเจ้าภาพ หลังจากนั้นแล้ว อาจเผาหรือเก็บศพไว้ก่อน เมื่อครบ 50 วัน หรือ 100 วัน ก็มีการทำบุญอีกครั้ง

บางที่อาจเก็บศพไว้นานกว่านี้ แล้วมีการทำบุญเป็นระยะ ๆ จนกว่าเผาเมื่อเผาเสร็จแล้ว ก็นิมนต์พระไปแปรธาตุ คือสวดแผ่กุศลให้แก่ผู้ตาย ก่อนเก็บกระดูกที่เหลือจากการเผาในวันรุ่งขึ้น

งานบุญสำคัญที่วัดจัดเป็นประจำทุกปี จนถึง เป็นประเพณีอีก 2 งาน คือ งานทอดกฐิน และงานเทศน์มหาชาติ

ประเพณีทอดกฐิน มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล มีกำหนดเวลาการทอดกฐินตั้งแต่ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของแต่ละปี จุดมุ่งหมายเดิม เพื่อทำบุญสงเคราะห์แก่สงฆ์ที่จีวรเก่าคร่ำคร่า และเพื่อพระภิกษุจะได้รับประโยชน์ทางพระวินัยด้วย สิ่งที่ทำถวายเป็นหลัก การทอดกฐินก็คือผ้าสบง หรือจีวร 1 ผืนถ้าหากเป็นการจัดทำอย่างเร่งด่วนให้เสร็จใน 1 วัน แล้วนำมาถวายทอดกฐินได้เรียกว่า มหากฐิน หรือกฐิน

ส่วนงานเทศน์มหาชาตินั้น นิยมทำก่อนออกพรรษา ประมาณกลางเดือน 10 จัดเทศน์ชาดก เรื่อง เวสสันดรชาดก อันถือว่าเป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าก่อนประสูติเป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระชาติสุดท้ายที่มีบารมีสูงสุด คือ มหาทาน นับว่าเป็นมหาชาติ เรื่องราวชาดกนี้ นักปราชญ์ทางศาสนาของไทยได้แต่งไว้เป็นกวีนิพนธ์อันไพเราะมีความยาวถึง 13 กัณฑ์เพราะเรื่องราวในพระคัมภีร์มีความยาวถึง พันคาถา คนทั่วไปนิยมฟังเทศน์มหาชาติ เพราะถือว่าได้ผลบุญกุศลแรง

นอกจากนี้ยังมีงานสงฆ์ที่เกี่ยวกับชาวบ้านเป็นประจำเฉพาะหมู่บ้าน หรือจังหวัด เช่นงานสร้างน้ำพระ งานชักพระ หรืองานประจำปีของวัด เป็นต้น งานเหล่านี้ต้องมีการทำบุญเลี้ยงพระ มีมหรสพ การละเล่นสนุกสนาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย

วัดเป็นแหล่งศึกษาวิชาการตั้งแต่โบราณ

เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าวัดคือแหล่งสำคัญในการศึกษาของคนไทยมาแต่โบราณ วัดเป็นทั้งสถานที่สอนวิชาความรู้ระดับพื้นฐาน และระดับสูงในทางพระพุทธศาสนา คือสอนเด็กให้หัดอ่านหนังสือไทย หนังสือภาษาบาลี สันสกฤต เรียนบาลีจบระดับอุดมศึกษา คือจบเปรียญเก้าประโยค ผู้จบเปรียญเก้าประโยคนั้น ถือว่าเป็นบัณฑิตในมหาวิทยาลัย ทางราชการยอมรับและเทียบวิทยฐานะให้ ถ้าสีกออกจากพระมารับราชการ หรือถ้าครองเพศบรรพชิตต่อไปก็มีโอกาส ได้รับพิจารณา

พระราชทานสมณศักดิ์เป็นระดับพระราชอาคันตุกะหรือเจ้าคุณ โอกาสนั้นหมายถึง เวลาที่บวชนั้นครบ 10 ปีขึ้นไปแล้ว

วัดบางแห่ง นับเป็นมหาวิทยาลัย เช่น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และวัดราชโอรส ซึ่งรัชกาลที่ 3 ได้มีพระราชโองการให้จารึกตำราวิชาการต่าง ๆ ลงบนแผ่นศิลา ติดตั้งไว้ตามระเบียงเสาดภายในศาลาบริเวณพุทธาวาสเพื่อให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความรู้ ได้ไปศึกษามาประดับความรู้ของตน หรือใช้เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพได้

วัดเป็นแหล่งการศึกษาวิชาช่างหลายวิชา เนื่องจากพระวินัยกำหนดให้พระภิกษุสงฆ์ ทำการบำรุงรักษาปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือที่อยู่อาศัยของสงฆ์ให้มีารุคหัทธัง จึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาช่างที่ทางพระเรียกว่า นวกรรม เช่น ช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก ช่างรัก ช่างปิดทอง ช่างกระจก ช่างวาด สारพัดวิชาช่าง ซึ่งในสมัยโบราณ ในทางราชการเรียกว่า "ช่างสิบหมู่"

ความรู้นอกเหนือไปจากวิชาช่างศิลป์แล้วยังมีความรู้อื่น ๆ เช่น วิชาราคาบ วิชาพันคาบ สมัยอยุธยา มีสำนักคาบอยู่ที่วัด ที่รู้จักกันเป็นอย่างดีคือ สำนักคาบวัดพุทธไสสวรรคย์ นอกจากนี้ยังมี วิชาเกี่ยวกับการละเล่น เช่น การฉลุหนังใหญ่ วิชาความรู้ทางแพทย์แผนโบราณตำราหมอนวด ฤๅษีคัคคน วิชาอายุรศาสตร์แผนโบราณ เป็นต้น

๓

สภาพของวัด

ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ปัจจุบันวัดเปลี่ยนสภาพไปจากสมัยก่อนวัดวิวัฒนาการมาตามลำดับดังนี้

สมัยแรกเริ่มที่คนไทยสร้างวัด วัดในพระพุทธศาสนามีเพียงสองแบบ คือวัดในตวันกำแพงเมืองที่เรียกว่า คามวาสี เป็นวัดฝ่ายคันธธุระ พระสงฆ์รับาเรียนทางปริยัติธรรมสงฆ์ วัดอีกฝ่ายหนึ่งอยู่นอกกำแพง และคูเมืองเป็นวัดอยู่ป่าเรียกว่า อรัญวาสี เป็นฝ่ายวิปัสสนาธุระ ถือการบำเพ็ญปฏิบัติภาวนาฝึกกรรมฐานด้วยวิธีการต่าง ๆ ถือความสงบ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ กิจธุระของ

ชาวบ้าน ไม่รับเงินค่าไปงานศพคนคั่งมั่งอย่างเดียว คือ ปฏิบัติกาวนา ให้บริการแก่ประชาชนในทางพัฒนาจิตใจโดยเฉพาะ

ลักษณะสิ่งก่อสร้างของวัดในสมัยก่อน มุ่งทำขึ้นด้วยแรงบันดาลใจของผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมุ่งเพื่อความเจริญตาแก่ผู้ได้พบเห็น แต่สมัยหลังการก่อสร้างมุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญแต่ยังไม่ถึงแนวความคิดที่จะให้น้ำใจจิตใจของ พุทธศาสนิกชนให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสด้วยและมักจะมีสิ่งก่อสร้างในลักษณะอนุสาวรีย์ประสังค์ เช่น ใช้วัดเป็นโรงเรียนด้วย

สภาพความเป็นอยู่ในวัด ได้เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนพระสงฆ์ที่เพิ่มขึ้น การปกครองดูแลมีระบบ เช่น มีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำปกครองและมีคณะสงฆ์ดูแลเป็นทอด ๆ นอกจากจะทำกิจของสงฆ์ตามข้อบัญญัติทางศาสนาแล้ว ในปัจจุบันพระสงฆ์ยังทำหน้าที่บริการสังคมด้วย เช่น การอบรมสั่งสอนให้ความรู้ทางศาสนาให้กับเยาวชน เป็นผู้นำของสังฆมณฑลนอกจากนี้ ปัจจุบัน พระสงฆ์ยังนิยมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งจากวิทยาลัยของสงฆ์โดยตรง จากการศึกษาจากระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเปิดด้วย

วัดในสมัยโบราณมีรายได้จากการบริจาค แต่ในปัจจุบันวัดอาจมีรายได้จากการให้เช่าที่เช่าที่เป็นที่ขายของในวัด ได้เงินจากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ของประชาชน และกิจกรรมอื่น เช่น การสถาปนากิจศพ เป็นต้น

สำหรับเรื่องการเผาศพนั้น ในสมัยก่อนวัดในกำแพงเมืองจะไม่มีการเผาศพ เมื่อมีคนตาย ญาติก็จะนำศพไปเผานอกเมือง หรือโยนศพทิ้งให้สัตว์กิน เมื่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศ์ส่านวงศ์สิ้นพระชนม์ลง จะมีการก่อสร้างพระเมรุที่สนามกลางเมือง คือท้องสนามหลวงในปัจจุบัน เพื่อให้ถวายพระเพลิง ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ วัดหลายแห่งสร้างป่าช้าที่เก็บศพ เมรุเผาศพ ติดกับวัดเพราะปัจจุบันพลเมืองมากขึ้น ป่าช้าลดลง ไม่สามารถนำศพไปเผาอย่างในสมัยโบราณ วัดจึงต้องให้บริการประชาชนเป็นการสงเคราะห์ด้วย

การปฏิบัติตนต่อวัด ที่พุทธศาสนิกชนควรทำก็คือ อย่าทำลายสิ่งก่อสร้างในวัด เช่น การหัก ต้นไม้ กิ่งไม้ การเล่นฟุตบอล ตะกร้อในลานวัด การทิ้งขยะ การเขียนชื่อหรือข้อความตามกำแพง โบสถ์ เป็นต้น

เมื่อไม่กี่ปีมานี้ ได้มีการก่อตั้งยุวพุทธิกะสมาคม เพื่อศึกษาพุทธศาสนา มีสาขาทั่วประเทศ ต่อมาก็มีชุมนุมการศึกษา มีโรงเรียนพุทธศาสนาวินายก มีชุมนุมพุทธศาสนาตามภาควิชาในมหาวิทยาลัยและในโรงเรียนทั่วไป ทำให้เยาวชนไทยนิยมเข้าวัดเพื่อศึกษา และปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น

สรุป

เรื่องวัดอันเกี่ยวกับชีวิต และชุมชนในสมัยปัจจุบันสรุปเป็นข้อ ๆ ว่า

1. นอกจากการเรียนพุทธประวัติตามหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน และตามหนังสือเรียนแล้วนักเรียน และเยาวชนควรสนใจหาความรู้จากหนังสืออื่น ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและหัวข้อธรรมต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีแพร่หลายเป็นการได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ต่าง ๆ นั้นไปฝึกปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่ให้หลักการในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี
2. นักเรียนและเยาวชนควรสมัครเข้าเป็นสมาชิกของชมรมพุทธศาสนาของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาของตนตั้งขึ้น เพราะจะได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมนุมด้วยตนเอง
3. ความรู้เกี่ยวกับศิลปะโบราณในวัดวาอารามก็เป็นเรื่องที่ควรแสวงหาศึกษา ศิลปะโบราณเก่าแก่ของชาติที่เหลืออยู่ตามวัดเก่า เช่น ลายจากหลักไม้ ลายปั้นปูน ที่โบสถ์ วิหาร หอไตร ธรรมมาสน์ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และจิตรกรรมในสมุดข่อย สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงถึงความเจริญทางจิตใจ และความศรัทธา ความเชื่อถือของบรรพบุรุษของเราด้วย.

จบบริบูรณ์

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน
เรื่อง "วัดกับชีวิตไทย"

ชื่อ/สกุล.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/...โรงเรียน.....

คำชี้แจง : จงเขียนเครื่องหมายกากบาททับข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. หลักฐานที่แสดงว่าเกิดวัดขึ้นในประเทศไทยแห่งแรกพบที่จังหวัดใด ?

ก. จังหวัดสุโขทัย	ข. จังหวัดอยุธยา
ค. จังหวัดนครปฐม	ง. จังหวัดธนบุรี

2. ในสมัยโบราณมีความเชื่อว่า การสร้างวัดเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้กับใคร ?

ก. ให้กับตนเอง	ข. ให้กับญาติพี่น้อง
ค. ให้กับพระมหากษัตริย์	ง. ให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

3. โดยทั่วไปวัดไทยจะแบ่งออกเป็น 2 เขตคือข้อใด ?

ก. เขตพุทธาวาส	ข. เขตกุฎี เขตอุโบสถ
ค. เขตฆราวาส เขตพระสงฆ์	ง. เขตลูกวัด เขตเจ้าอาวาส

4. สถานที่ใด ? ที่วัดในปัจจุบันมี แต่วัดในสมัยก่อนไม่มี

ก. ป่าช้าที่เก็บศพ	ข. กุฎีเจ้าอาวาส
ค. หอพระไตรปิฎก	ง. ศาลาการเปรียญ

11. การสร้างโบสถ์ วิหารในสมัยโบราณ นำต้นแบบมาจากสิ่งใด ?
- ก. จากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา   ข. จากคำบอกเล่าในวรรณคดี
 ค. จากภาพวาดจำลองแบบสวรรค์   ง. จากพระราชวังของพระมหากษัตริย์
12. การอนุรักษ์งานศิลปะในวัดเป็นหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานใด ?
- ก. กระทรวงมหาดไทย   ข. กระทรวงกลาโหม
 ค. กระทรวงศึกษาธิการ   ง. สำนักนายกรัฐมนตรี
13. การใช้กระดาษลวดลายภาพในวัด หรือการปิดแผ่นทองคำเปลวทับลายจารึก เป็นสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างไร ?
- ก. ถูกต้อง เพราะเป็นการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศไทยไว้
 ข. ถูกต้อง เพราะคิดว่าการไปขีดเขียนหรือทำลายภาพในวัด
 ค. ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นหน้าที่ของช่าง ไม่ใช่หน้าที่ของเรา
 ง. ไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้ลายภาพหรือจารึกลบเลือน
14. ศิลปะที่นิยมปฏิบัติในวันพระ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอะไร ?
- ก. เบญจศีล   ข. สรवासศีล
 ค. อุโบสถศีล   ง. ธรรมสวัณะศีล
15. งานประเพณีสำคัญที่วัดจัดเป็นประจำทุกปีคือข้อใด ?
- ก. งานทอดกฐิน งานทอดผ้าป่า   ข. งานทอดผ้าป่า งานเทศน์มหาชาติ
 ค. งานเทศน์มหาชาติ งานทอดกฐิน   ง. งานทอดกฐิน งานแข่งเรือ
16. งานเทศน์มหาชาติ นิยมเทศน์เรื่องใด ?
- ก. เวสสันดรชาดก   ข. พุทธประวัติชาดก
 ค. นรก สวรรค์ชาดก   ง. ธรรมชาดก

17. วัดที่ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกของประเทศไทยคือวัดอะไร ?
- ก. วัดพระศรีรัตนมหาศาสดาราม   ข. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ค. วัดเบญจมบพิตรสถิตยัมทาสีมาราม   ง. วัดสุทัศน์เทพวราราม
18. ในปัจจุบันวัดไม่สมควรมีรายได้จากสิ่งใด ?
- ก. การให้เช่าที่ขายของ   ข. การทอดกริ่ง ทอดผ้าป่า
ค. การสถาปนากิจศพ   ง. การจัดแสดงมหรสพในวัด
19. พระภิกษุที่จบเปรียญเก้าประโยคในปัจจุบันเทียบเท่าได้กับวุฒิในข้อใด ?
- ก. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ   ข. อนุปริญญา
ค. ปริญญาตรี   ง. ปริญญาโท
20. บทบาทของวัดที่นอกเหนือจากกิจกรรมทางศาสนาที่เหมาะสมถูกต้องคือข้อใด ?
- ก. รับผูกดวง ดูโชคชะตาราศี   ข. เปิดแสดงมหรสพเพื่อความรื่นรมย์
ค. บริการชุมชนในแง่การให้ความรู้   ง. เป็นสถานที่ทำเสียงของนักร้องเมือง

????????????????

ขอให้นักเรียนตรวจทานความถูกต้องก่อนส่งกระดาษคำตอบด้วย.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวบงกชรัตน์ วรรณวงศ์สอน
 เกิดวันที่ 21 ธันวาคม พุทธศักราช 2510
 สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
 สถานที่อยู่ 12 ซอยถนนมัจฉิต อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 3
 โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตคลองเตย กรุงเทพฯ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2529 ม.6 โรงเรียนปราจีนนัลยาณี
 พ.ศ. 2533 กศ.บ. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 พ.ศ. 2535 กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียนกับความสามารถ
ในการอ่านที่ส่งผลต่อความเข้าใจและเวลาที่ใช้ในการอ่าน

บทคัดย่อ

ของ

บงกชรัตน์ วรรณวงศ์สอน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

มีนาคม 2536

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดคอลัมน์ในหนังสือแบบเรียนกับความสามารถในการอ่าน ที่ส่งผลต่อความเข้าใจและเวลาที่ใช้ในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนจำนวน 120 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มเลือกจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง จังหวัดปราจีนบุรี โดยการเรียงลำดับคะแนนความสามารถในการอ่านสูงและต่ำ อย่างละ 60 คน จากชั้นที่ทำการสุ่มนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ตามประเภทของการกำหนดรูปแบบคอลัมน์ 2 แบบ คือ คอลัมน์เดี่ยว และคอลัมน์คู่ ใช้แบบแผนการทดลอง แบบ 2 x 2 factorial design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ 2 way - ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่ และคอลัมน์เดี่ยวมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง และความสามารถในการอ่านต่ำมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง จะมีค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงกว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ ทำให้ค่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผู้เรียนที่อ่านแบบฝึกคอลัมน์คู่และคอลัมน์เดี่ยวใช้เวลาในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและความสามารถในการอ่านต่ำ ใช้เวลาในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการจัดรูปแบบคอลัมน์ ทำให้ค่าเวลาที่ใช้ในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

75

INTERACTIONS AMONG COLUMN FORM IN TEXTBOOK AND READING ABILITY
AS EFFECTING READING COMPREHENSION AND TIME

AN ABSTRACT

BY

BONGKOTRATH WANNAWONGSON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
March 1993

The purpose of this research was to study of the interactions among column form in textbook and reading ability as effecting reading comprehension and time.

The sample were 120 students randomly selected from Mathayom Suksa IV studied in the second semester of the 1992 academic year at Prachinradsadonaurung School in Prachinburi. The students were randomly put into 4 experimental 30 students in each group. 2 x 2 factorial design was employed in the experimental. The data were analized by two - way ANOVA.

The results were as follows :

1. There was no significant difference in reading comprehension achivement of students who read two column and one column.
2. There was a significant difference in reading comprehension achivement at .01 level of students with high reading ability and low reading ability.
3. There was no interaction effect in reading comprehension achivement between reading ability and column form.
4. There was no interaction difference in time of students who read two column and one column.
5. There was no significant difference in time of students with high reading ability and low reading ability.
6. There was no interaction effect in time between reading ability and column form.